

JAVNI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD
OSNOVNA ŠOLA DESTRIK-TRNOVSKA VAS

S ČASOVNIM STROJEM DO GOLOBA PISMONOŠE

(Aplikativni inovacijski predlogi in projekti)

Avtorice: Manja Cafuta, Lucija Cajnko, Žana Muršec

Mentorica: Katja Gajzer

Somentorica: Urška Jaroš

Destrik, 2022

ZAHVALA

Pri izdelavi inovacijskega projekta bi se rade zahvalile naši učiteljici in mentorici Katji Gajzer, ki nam je dala navdih za temo ter nas spodbujala med izdelavo naloge ter verjela v nas. Za vso vztrajnost in pomoč se prav tako zahvaljujemo učiteljici in somentorici Urški Jaroš. Hvala tudi Mateji Miklošič, profesorici slovenščine, za lektoriranje raziskovalne naloge in Klavdiji Heric, profesorici angleščine, za angleški prevod povzetka.

Vsebina

S časovnim strojem do goloba pismonoše	1
1 UVOD.....	7
1.1 Nameni in cilji naloge.....	7
1.2 Struktura naloge	7
1.3 Metodologija	7
1.4 Hipoteze	9
2 TEORETIČNI DEL.....	10
2.1 Komunikacija	10
2.1.1 Vrste komunikacij.....	10
2.1.2 Komunikologija	11
2.1.3 Po svetu.....	11
2.1.4 Komunikacija nekoč in danes	11
2.1.5 Prvi telegraf.....	11
2.1.6 Golobi pismonoše	12
2.1.7 Razvoj pošte.....	13
2.2 Pismenost	13
2.2.1 Razvoj pismenosti	13
2.2.2 Vrste pismenosti	13
2.2.3 Pismenost v Sloveniji.....	13
2.3 DOPISOVANJE	14
2.3.1 Dopisovanje v 20. stoletju	14
2.3.2 Dopisovanje v 21. stoletju	14
2.4 PISMA Z BOJIŠČ.....	14
2.4.1 Dopisovanje med 1. svetovno vojno	14
2.4.2 Dopisovanje med 2. svetovno vojno	15
2.4.3 Oblika pisem.....	15
2.4.4 Pisma s fronte	15
2.5 DOPISOVANJE danes.....	16
2.5.1 Načini dopisovanja	16
2.5.2 Dopisovanje mladih.....	16
2.5.3 Dopisovanje starejših	16
3 EMPIRIČNI DEL	18
3.1 Namen in cilji naloge.....	18
3.2 Razčlenitev raziskovalnega problema	18
3.2.1 Raziskovalno vprašanje	18
3.3 Metodologija	18
3.3.1 Raziskovalni vzorec	18
3.3.2 Postopki zbiranja podatkov.....	19
3.3.3 Postopki obdelave podatkov.....	19
3.3.4 Načrtovanje idejne zasnove dneva komunikacije	19
3.4 Rezultati in interpretacija	19
3.4.1 Rezultati ankete	19
3.4.2 Na kakšen način komunicirate z znanci?	19
3.4.3 Zakaj ste se odločili za ta način?.....	20
3.4.4 Ali se Vam zdi komuniciranje preko elektronskih naprav manj osebno kot ročno napisana pisma?	21
3.4.5 Ste zadovoljni s trenutnim stanjem komuniciranja in ali pogrešate leta, kjer ste si med seboj dopisovali preko pisem in razglednic?	21
3.4.6 Si predstavljate življenje brez tehnologije?	22
3.4.7 Si želite, da bi si ljudje več dopisovali ali so občasne dopisnice ob večjih praznikih dovolj?	22
3.5 Voščilnice ob praznikih	22
3.5.1 Potek eksperimenta	23
3.5.2 Rezultati eksperimenta	23
3.6 DOPISOVANJEv naših družinah	23
3.6.1 Analiza pisem	23
3.7 Kako zadostiti potrebam širše populacije?	27

3.7.1	Inovacijski predlog za dan »S črnim v socialna omrežja	28
3.8	Uporabna vrednost naloge	31
4	RAZPRAVA.....	33
5	ZAKLJUČEK	35
6	VIRI IN LITERATURA	36
7	PRILOGE	38
7.1	priloga A: Primer voščilnice, poslana za eksperiment.....	38
7.2	priloga B: Plakat za oglaševanje projekta dneva komuniciranja z naslovom »S črnim v socialna omrežja« ..	39
7.3	Priloga C: Zloženka za dan komuniciranja	40

KAZALO SLIK

Slika 1:	Telegraf (Kovač, 2016).....	12
Slika 2:	Golob z vohunsko kamero (Sandnell, 2014)	12
Slika 3:	Dopisnica z značilnimi slovenskimi verzi (Štepec, 2018)	15
Slika 4:	Dopisovanje mladih iz Slovenije in Sahare (Kulturno društvo Josipine Turnograjske, 2018)	16
Slika 5:	Pismo S. Cajnka in Pavline; Lucija Cajnko Ločič, 11. februar 2022.....	24
Slika 6:	Naslovni del pisma; Lucija Cajnko, Ločič, 11. februar 2022	24
Slika 7:	Pismo F. Cajnka in sina; Lucija Cajnko, Ločič, 11. februar 2022.....	25
Slika 8:	Vstopnica, prejeta zraven pisma; Lucija Cajnko, Ločič, 11. februar 2022.....	25
Slika 9:	Dopisnica s propagandnimi idejami; Lucija Cajnko, Ločič, 11. februar 2022.....	26
Slika 10:	Boni, prejeti zraven pisma; Lucija Cajnko, Ločič, 11. februar 2022	26
Slika 11:	Dopisnica s propagandnimi idejami – K. F. Josef; Lucija Cajnko, Ločič, 11. februar 2022 (prevod : Njegova cesarska visokost. Nadvojvoda = prestolonaslednik Karl Franz Josef).....	27
Slika 12	S kaligrafijo napisano pismo; Lucija Cajnko, Ločič, 1.april 2022	28
Slika 13	Digitalni svet (Kwiatkowski, 2017)	29
Slika 14	Znakovni jezik (Showalter, 2022).....	30
Slika 15	Spletna stran (posnetek zaslona)	30
Slika 16	Instagram profil (posnetek zaslona)	31
Slika 17:	Eksperiment z voščilnicami (december 2021, Destrnik).....	38
Slika 18	Plakat, narejen z aplikacijo Canva.....	39
Slika 19	Zloženka, narejena z aplikacijo Canva	40

KAZALO GRAFOV

Graf 1:	Odgovori pripadnikov mlajše generacije na vprašanje št. 1	19
Graf 2:	Odgovori pripadnikov starejše generacije na vprašanje št. 1	20
Graf 3:	Odgovori obeh generacij na vprašanje št. 2	20
Graf 4:	Odgovori pripadnikov starejše generacije na vprašanje št. 3	21
Graf 5:	Odgovori pripadnikov starejše generacije na vprašanje št. 4	21
Graf 6:	Odgovori pripadnikov obeh generacij (starejše in mlajše) na vprašanje št. 5	22
Graf 7:	Rezultati eksperimenta pošiljanja voščilnic	23
Graf 8:	Kako zadostiti potrebam širše populacije?	27

POVZETEK

Kakor nam pripovedujejo naši starši, dedki in babice, so včasih nestrpno pričakovali poštarja, da jim prinese kakšno veselo, pa tudi žalostno novico sorodnika, ki je živel v oddaljenem kraju. Pisma so potovala več dni, tednov ali celo mesecev. Tudi med vojnim časom, ki je še posebej zaznamoval njihova življenja, so bila pomemben vir informacij. Danes si več ne znamo predstavljati tako počasnega pretoka informacij in v naše nabiralnike ročno napisana pisma zelo redko zaidejo.

Namen našega raziskovanja je bil ugotoviti, kako so nekoč ohranjali stike in kako jih ohranjamo danes. Zanimalo nas je tudi, kateri način ohranjanja stikov je bolj oseben in pusti večji pečat. Z raziskovanjem smo pridobile podatke od naših dedkov in babic, uporabile smo anketo in ohranjena pisma, ki so bila napisana tudi v prejšnjem stoletju. Komunicirale smo z današnjimi otroki in mladostniki ter spremljale njihova mnenja in stališča.

Ugotavljale smo tudi, kako so ohranjali stike nekoč in kako to počnemo danes ter s katerim načinom komunikacije bi lahko zadovoljili potrebe širše populacije.

Iz pridobljenih podatkov lahko sklepamo, da starejša populacija razvoj sprejema, zna uporabljati tehnologijo in na dopisovanje gleda kot na način komuniciranja iz preteklosti, na katerega ima še vedno lep spomin in si ga želi ohraniti za prihodnje generacije.

Želele smo, da inovacijski projekt pusti pečat in prinese dodano vrednost lokalni skupnosti in tudi širšemu slovenskemu okolju. Zasnovale smo načrt, kako povezati mlajšo in starejšo generacijo ter omogočiti, da medsebojno sodelujeta in se druga od druge učita. Občutek, da so lahko koristni, je pomemben tako za mlajše kot za starejše ljudi.

Ključne besede: dopisovanje, vojno komuniciranje, razvoj, komunikacija, povezanost

ABSTRACT

Our parents, grandfathers and grandmothers have told us, they used to eagerly await the postman to bring some good or bad news regarding a relative living in a distant place. The letters have travelled for several days, weeks or even months. They were an important source of information during the wartime which has marked their lives significantly. Today we cannot imagine such a slow information flow. Letters written by hand rarely end up in our mail boxes.

The aim of our research paper was to find out how people stayed in contact in the past, compared to how we maintain contact today. Furthermore, we were interested in finding out which way of maintaining contact is more personal and makes a bigger impact on somebody.

During the research data was gathered from our grandfathers and grandmothers, a survey has been used and letters from the previous century which were preserved. We have communicated with today's children and youth to obtain an insight into their opinions and standpoints.

In addition, we wanted to determine if there is a connection between maintaining contact in the past and today, and how we could meet the needs of a wider population regarding the means of communication.

Based on the acquired research data we can assume that the older generation accepts progress, in general uses technology and views correspondence as a means of communication from the past which they gladly remember and wish to preserve for future generations.

It has been our wish for the innovative project to make an impact and bring an additional value to the local as well as the wider Slovenian community. A plan has been constructed, how to connect the younger and older generation, enabling mutual cooperation and learning from one another. The feeling of being useful is essential for both the younger and older citizens of Slovenia.

Keywords: correspondence, wartime communication, progress, communication, connectedness

1 UVOD

Smo Manja, Lucija in Žana, devetošolke, z veliko željo po raziskovanju. Vsak izmed nas je raziskovalec od svojega rojstva naprej, saj se je raziskovanje vsakega posameznika pričelo z rojstvom in od takrat neprenehoma raziskujemo, kar je postalo del našega življenja. O vsem nam neznanem zbiramo informacije, jih preverjamo, preizkušamo in prihajamo do svojih zaključkov. Pri vsem, kar smo do sedaj že raziskale, smo vedno izhajale iz problema in tako bomo tudi v okviru našega letošnjega inovacijskega projekta.

December. Čas božičnih in novoletnih praznikov. V nabiralnikih se že nabirajo pisma. Zakaj se odločiti za pošiljanje voščilnic, ko pa bi lahko novoletne želje posredovali le z enim samim klikom? Je to zgolj potreba po ohranitvi tradicije naših prednikov ali pa se za sledmi peresa skriva globlji pomen? Kako združiti navade mlajših in starejših ljudi ter kako zadovoljiti današnje potrebe širše množice na področju pretoka informacij? Ali lahko s sodelovanjem različnih generacij dosežemo več? To so bila glavna vprašanja, ki smo si jih zastavljale med raziskovanjem.

1.1 NAMENI IN CILJI NALOGE

Z raziskovalno nalogo si želimo odgovoriti na vprašanja, povezana s komunikacijo.

Glavni cilji naloge so:

- raziskati, kako je potekal razvoj komunikacije nekoč in kako poteka danes,
- si odgovoriti na vprašanje, zakaj se starejše generacije odločijo za komunikacijo z na roko napisanimi pismi, voščilnicami, čestitkami, medtem ko se mlajše generacije odločijo za komunikacijo preko elektronskih naprav,
- izpeljati dan komunikacije različnih generacij.

1.2 STRUKTURA NALOGE

Naloga je sestavljena iz teoretičnega in empiričnega dela.

V teoretičnem delu smo s pomočjo različnih virov (pisnih in elektronskih) poglobljeje raziskale, kako je potekalo komuniciranje v preteklosti in kako le-to poteka danes. Z metodama deskripcije in kompilacije smo opisovale in povzemale podatke ter jih strnile v teorijo, vključile pa smo tudi osnovna znanja, ki so temeljna za razumevanje celotne naloge (razvoj, vede, osnovni pojmi ...), ter razne zanimivosti.

V empiričnem delu smo z anketiranjem mlajše in starejše generacije pridobljene rezultate prikazale z grafi. Izvedle smo tudi praznično obarvan eksperiment, čemur je sledilo brskanje po arhivu družine Cajnko, iz katerega smo črpale svoje pisne in slikovne vire in vire, s katerimi smo utemeljile spoznanja iz teoretičnega dela. Mlajšim anketirancem smo zastavile anketno vprašanje, ki je še dodatno pripomoglo k podrobnejši in nazornejši analizi pridobljenih podatkov. Naredile smo načrt za dan komunikacije v občini Destrnik.

1.3 METODOLOGIJA

Pri izdelavi raziskovalne naloge smo uporabile različne metode dela:

- Ob izbrani temi smo določile naslove in izbirno vsebino.
- Podatke smo pridobile iz pisnih in elektronskih virov, z anketiranjem posameznikov iz različnih starostnih skupin ter analizo pisem iz vojnih časov.
- Glede na naša pričakovanja smo si zastavile hipoteze.
- Z induktivno metodo smo skušale priti do sklepov, mnenj in presojanj ter možnih odgovorov na zastavljena vprašanja.
- Rezultate smo preučevale in razlagale s kvantitativno metodo.

- S primerjalno metodo smo primerjale odgovore starejših in mlajših anketirancev.
- Zastavljene hipoteze smo ovrgle ali sprejele.

1.4 HIPOTEZE

- H1:** Starejši (med 45. in 75. letom) se prej odločijo za pisanje pisem kot za komuniciranje preko socialnih omrežij.
- H2:** Mlajši (med 11. in 18. letom) se večinoma odločajo za komunikacijo preko elektronskih naprav.
- H3:** Starejše generacije ne uporabljajo družbenih omrežij zaradi slabega poznavanja le-teh.
- H4:** Starejši se zaradi zavračanja razvoja tehnologije izogibajo spletnemu dopisovanju.
- H5:** Prejema voščilnic po pošti bodo veliko bolj veseli starejši kot mlajši.
- H6:** Večina ljudi bo podprla idejo o dnevu, poimenovanem S črnilom v socialna omrežja, in druženju različnih generacij.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 KOMUNIKACIJA

Komuniciranje je Kakovič (2017) opredelil kot sporazumevanje in izmenjavo informacij med informacijskim virom in sprejemnikom. Ljudje si prenašamo sporočila s pomočjo različnih simbolov, kot so besede, kretnje, govornica telesa, slike ... Casales (1989) navaja, da komunikacija omogoča usklajevanje mnenj, doseganje ciljev in vzpostavljanje ali spreminjanje medsebojnih odnosov, saj vanjo hote ali nehote vključujemo čustva. Simbolizira pomemben del vsakdanjega življenja.

2.1.1 Vrste komunikacij

Ucman (2003) je komunikacijo delila na različne vrste:

- glede na razdaljo med udeleženci (posredno, neposredno);
- glede na število sodelujočih (intrapersonalno – sami s seboj, interpersonalno – stik med posamezniki ali skupinami ljudi, javno komuniciranje);
- glede na smer (enosmerno, dvosmerno, večsmerno-množično);
- glede na obliko (besedno, nebesedno) vertikalno (izmenjava med različnimi skupinami, npr. delodajalec – zaposleni) in horizontalno (izmenjava znotraj skupine, npr. delavec – delavec), formalno in neformalno.

Pri govornem komuniciranju je pomemben jezik sporazumevanja. Danes je v rabi več kot 6500 različnih jezikov (Klappenbach, 2022).

2.1.1.1 Znakovni jezik

Znakovni jezik je vrsta komunikacije pri kateri uporabljamo mimiko obraza ter kretnje rok in telesa. Ob vseh teh pa je dobrodošla tudi uporaba prstne abecede. Ta jezik je najbolj pogost pri osebah z gluhoti. Z znakovnim jezikom komunicirajo v vsakdanjem življenju saj jim ta omogoča njihov optimalni razvoj in vsakdanje izražanje. V Sloveniji so ga zakonsko sprejeli leta 2002.

2.1.1.2 Neverbalna komunikacija

Ljudje se ne sporazumevamo le z besedami temveč na naš prenos določenih informacij vplivajo tudi ton glasu, obrazna mimika, kretnje telesa, drža in očesni stik. Z temi posledično prepoznamo in interpretiramo nebesedno komunikacijo.

2.1.1.3 Govorno komuniciranje

Govorno sporočilo ima veliko prednosti. Je hitrejše od pisnega, možna je boljša povratna informacija, omogoča pa tudi sočasno komuniciranje. Slabost tega načina se pojavi ob prisotnosti večjega števila ljudi, zaradi katere lahko pride do neurejenosti ali neverodostojnosti informacij. Velik vpliv ima tudi zvok govora. Ta je lahko glasen ali tih, počasen ali hiter, mehek ali trd, monoton.

Večinoma govorno komuniciranje vključuje nagovore, ki so lahko knjižni ali neknjižni, odvisno od govorcev, pojavijo pa se narečja, med mladimi tudi sleng («Besedno komuniciranje», 2008).

2.1.1.3.1 Sleng

Sleng je neformalni govor, razširjen kot izraz socialne pripadnosti. Definiran je kot jezik iste generacije oz. starostne skupine, čeprav je pogostejši mladostniški sleng. Povezuje se s pogovornim in mestnim jezikom, na vaseh pa tudi z narečji. Prevladuje v pogovorni obliki, vedno bolj pa tudi v pisni. Veliko besed in besednih zvez je prevzetih iz tujih jezikov, predvsem angleščine, v preteklosti pa so bile priljubljene tudi besede, prevzete iz nemškega, srbskega in hrvaškega jezika. Pri pisanju se lahko kombinira s simboli (emotikoni) in številkami (ju3) («Sleng slovenske mladine», 2021).

2.1.1.4 Pisno komuniciranje

Ta način komuniciranja poteka preko časopisov, revij, pisem, letakov, zlasti pa preko elektronskih naprav. Tudi pisna komunikacija ima svoje prednosti, saj so zapisana sporočila trajna, razločna. Slabosti te vrste komunikacije pa so, da v krajšem času posreduješ manj informacij kot v govorni, zato mora biti natančnejša in bolj premišljena. Pojavi se lahko tudi narobna interpretacija sporočila, kar lahko privede do konfliktov. Pomembna je previdna raba tujk, za večjo razumljivost pa so priporočljivi krajši stavki (»Besedno komuniciranje«, 2008).

2.1.2 Komunikologija

Komunikologija je družboslovna veda, ki proučuje komuniciranje in sporazumevanje med ljudmi. Precejšnji poudarek je na množičnem mediiranem komuniciranju in njegovem vplivu na politične procese. Razvoj vede je bil spodbujen zaradi pomena tiska, ki ga je dobil v začetku demokracije. Zanimanje za komunikologijo se je ponovilo ob koncu 19. stoletja, ob prvih empiričnih raziskovanjih. V 20. stoletju sta jo zaznamovali dve veliki paradigmi: marksistična kritika množične družbe, ki je temeljila na kritiki komercializacije medijev, in funkcionalistična paradigma, ki je bila osredotočena na minimalističnost medijskih učinkov ter spodbujala empirično raziskovanje (Kerbo, 1976). Utemeljitelj komunikologije na slovenskem je prof. dr. France Vreg.

2.1.3 Po svetu

Družba se je in se še zmeraj razvija, a drugače po različnih delih sveta. S superiorno tehnologijo, široko možnostjo dostopa do izobraževanja, z razvojem razuma oz. racionalnosti, procesa, usmerjenega k rasti in izboljšanju materialnih pogojev življenja, z družbeno in geografsko gibljivostjo, zagotavljanjem civilnih, socialnih in političnih pravic razvitejše države prevladujejo nad revnejšimi, manj razvitimi državami. Komunikacija in informiranje se v teh državah zaradi naštetih dejavnikov zelo razlikujeta (Vajda, 2003, str. 25).

2.1.4 Komunikacija nekoč in danes

Začetki komunikacije so se pojavili že v prazgodovini. Potekala je s pomočjo primitivnega govora in jamskimi poslikavami. V antičnem času se je začel razvoj govora in pisave. Eden od najstarejših sistemov zapisovanja je klinopis, ki je nastal v Mezopotamiji v začetku 4. stoletja pr. n. št. Iznašli so ga Sumerci, ime pa je dobilo po značilnem klinastem načinu pisanja. Nadomestila ga je feničanska pisava (Trošt, 2010).

Egipčani so prav tako razvili komunikacijo z božanstvi in umrlimi, in sicer s pomočjo najrazličnejših obredov in darovanj. V Starem Egiptu se je pričela uveljavljati pošta, ki so jo v začetku prenašali peš, kasneje pa s konji in kamelami, pojavila pa se je tudi golobja pošta. Glasniška služba je bila predvsem namenjena vojaškim dolžnostim in potrebam po varnosti. Ker golobi niso bili zmožni pisem prenašati na daljše razdalje, potovanje s konji pa je bilo nevarno, je nastala potreba po drugem načinu prenašanja informacij (»How did people communicate before the internet?«, 2016).

V 15. stoletju je Johannes Gutenberg razvil prvi tiskalni stroj, ki je pripomogel k širjenju pismenosti in komuniciranja, prav tako pa je z njegovo pomočjo napredovala znanost. V času Napoleona se je pojavilo veliko število raznih telegrafov, namenjenih vojaškim potrebam, prvi električni telegrafski sistemi pa so bili vzpostavljeni v začetku 19. stoletja. Med industrijsko revolucijo je v načinu komuniciranja prav tako prišlo do velikega preskoka, saj je Nikola Tesla izumil radio, nastal pa je tudi prvi telefon. Leta 1964 je bil izumljen prvi računalnik, Eniac, računalniki, kakršne uporabljamo danes, pa so začeli nastajati leta 1981 (Bubola, b. d.).

2.1.5 Prvi telegraf

Posledica porasta železniških povezav v Ameriki in Evropi je bila želja po hitrejšem sporočanju in posredovanju sporočil. Tako se je že leta 1774 pojavil prvi telegraf, ki je, četudi je bil nepraktičen, vodil do novega načina komuniciranja. Telegraf je naprava, ki preko sistema žic prenaša sporočila od točke prenosa do cilja na drugi lokaciji. Za prvo telegrafsko napravo velja »tahigraf« (hitri pisatelj), ki je za razliko od telegrafa prenašal slikovna sporočila. Izumil in poimenoval ga je Francoz Claude Chappe v 17. stoletju. V uporabi je bil poznan kot optični telegraf. Prenos sporočil, ki je bil izredno počasen, je bil odvisen od vremenskih razmer,

zato se je z izumom električnega telegrafa prenos izboljšal. Leta 1832 se je slikarju in izumitelju Samuelu Morsu ob pomoči znanstvenika Charlesa Thomasa Jacksona porodila ideja o prvem enožičnem telegrafu, ki je delal na osnovi impulzov vzdolž žične mreže. Ta način se je razvil v danes znano Morsejevo kodo. Po prvem Morsovem telegrafu, ki je nastal leta 1837, je komunikacija potekala prek različno dolgih elektronskih impulzov (Morsejeva abeceda). Sestavljali so ga trije glavni deli, in sicer: oddajnik, sprejemnik in daljnovod (Kozjek, 2016).

Vrsta telegrafskega sistema je heliograf, ki za signalizacijo uporablja odbito sončno svetlobo. Uporabljal se je izrecno na območjih, kjer električni telegraf še ni bil v uporabi. Njegova uporaba je izstopala v Arizoni in Novi Mehiki, bil pa je tudi del standardne vojaške opreme med drugo svetovno vojno.

Telegrafija je tehnika prenosa pisnih znakov na daljavo z uporabo signalnih kod (»Merriam-Webster's collegiate dictionary«, 2022).

Slika 1: Telegraf (Kovač, 2016)

2.1.5.1 Morsejeva koda

Zgodnji telegrafi so uporabljali Morsejevo kodo. To je kodiranje raznih črk in števil s pomočjo kombiniranja dolgih in kratkih znakov. Razvil jo je izumitelj telegrafa Samuel Morse ob pomoči Alfreda Vaila leta 1835. Obliko, kakršno uporabljamo danes, je izpopolnil Friedrich Clemens Gerk. Njen namen je bil komunicirati preko telegrafa, zaradi nerazvitega prenosa zvoka pa tudi z izklapljanjem in vklapljanjem oddajnika. Danes se še vedno uporablja na dolge razdalje, saj jo je možno razbrati tudi ob prisotnosti močnega hrupa in motenj (King, 2019).

2.1.6 Golobi pismonoše

Danes se nam zdi skoraj nemogoče, da so ljudje zadolžili ptice za raznašanje pomembnih listin in pisem. Že v 15. stoletju naj bi se ta način prenašanja pošte začel razvijati v Egiptu, čeprav naj bi golobe pismonoše uporabljali že leta prej, za razglasitev zmagovalcev olimpijskih iger. Ta vrsta komunikacije šteje za začetek letalske pošte. Ponovno so se začeli uveljavljati v času svetovnih vojn, takrat tudi za prenašanje vohunskih kamer. V Sloveniji so golobe uporabili celo za transport manjših količin drog iz zapora v Zenici. Golobe so začeli gojiti tudi za šport in tekmovanja, na katerih mora pismonoša prinesiti do cilja pošto v čim krajšem času (Tomažič, 2015).

Slika 2: Golob z vohunsko kamero (Sandnell, 2014)

2.1.7 Razvoj pošte

Potreba po pošti je nastala že zelo zgodaj v evoluciji človeštva, saj so ljudje med seboj želeli komunicirati tudi na daljavo. Najstarejše poštno službe so se sprva pojavile na Kitajskem in v Egiptu že 4000 let pred našim štetjem. Največji vpliv na razvoj pošte, kot jo poznamo danes, so zagotovo imeli Rimljani, katerih poštno organizacije segajo kar do 3. stoletja pred našim štetjem. Kurirji so bili navadno potujoči pevci, pridigarji in trgovci, ki so potovali po svetu. Ljudje si med seboj niso pošiljali le pisem, temveč tudi surovine, živila in dragocene predmete. Začetek poštno dejavnosti na Slovenskem je predstavljala prva redna državna poštna zveza, katere pot je potekala po slovenskem ozemlju. Organizacija poslovanja pošte, nemoten potek poštnega prometa, vodenje stroškov in določanje taks so bili v pristojnosti posamezne države. Ta je uvedla tudi carino in odškodnino za izgubljene pošiljke. 9. oktobra 1874 so predstavniki 22 držav podpisali sporazum, imenovan Bernska pogodba, s katerim so ustanovili Generalno poštno zvezo. Zaradi uspešnosti se je zvezi čez leta pridružilo še več držav, kar je vodilo do preimenovanja zveze v Svetovno poštno zvezo oz. Universal Postal Union. (Bartol, Bracar, Breznikar, Jurglič, Kopar, Mejaš, Škrjanec, Zaplatar in Žibert, 2006).

2.2 PISMENOST

Montoya (2018) je pismenost definiral kot zmožnost branja, razumevanja in interpretiranja napisanih sporočil.

2.2.1 Razvoj pismenosti

Od leta 1966 obeležujemo 8. september kot mednarodni dan pismenosti (Piščanec, 2021). S tem dnevom se želimo spomniti na pomembnost razvoja pismenosti, ki za človeka predstavlja sposobnost branja in pisanja. Unesco opozarja, da je pismenost zmožnost razumevanja vsakdanjih sporočil. Človeški kapital določa vrednost posamezni državi glede na stopnjo pismenosti med prebivalstvom. Dandanes je v razvitem svetu pismenost samoumevna, zato na regije oz. države z visoko stopnjo nepismenosti gledamo kot na nerazvite glede na civiliziranost (nepismenost je predvsem prisotna v predelih južne in zahodne Azije ter v Saharski Afriki). Nekoč je pismenost za ljudi pomenila znati napisati pismo družinskemu članu z navadnim peresom in črnilom, ki ga danes uporabljajo le še šolajoči se otroci in mladina, kaligrafi in ljudje, ki si dopisujejo po pošti. Strojepisce, publiciste in znanstvene pisce, ki so se zanašali na tipkovnice na pisalnih strojih, je danes nadomestila IKT-tehnologija. Med pismenost štejemo tudi zmožnost opravljanja vsakdanjih spretnosti, izbiranja med meniji ter celo tipkanja, kot so npr. dvigovanje denarja ali upravljanje daljinskega upravljalnika za televizijo (»Pismenost Slovencev«, 2020).

2.2.2 Vrste pismenosti

Poznamo različne vrste pismenosti:

- matematično (sposobnost branja števil),
- medijsko (analiziranje, ustvarjanje in ocenjevanje medijskih sporočil, kompetence),
- računalniško (sposobnost uporabe tehnologije),
- informacijsko/elektronsko (spretnost komunikativnega izkoriščanja celotnega potenciala, tudi elektronskih medijev),
- glasbeno (komponiranje, branje not),
- kartografsko (orientacija po zemljevidu, uporaba in delo za spletne zemljevide, npr. Google Earth ali Geopedija),
- ekološko in kulturno pismenost (P. V., 2021).

2.2.3 Pismenost v Sloveniji

V Sloveniji je leta 1870 šolo obiskoval vsak sedmi otrok (stopnja nepismenosti je bila 60 %).

Ob koncu 19. stoletja je stopnja nepismenosti v Sloveniji znašala le še 25 %, v 20. stoletju pa je padla celo na 15 %, kar je zajemalo približno 270.000 prebivalcev. Leta 1991 se je na Slovenskem izvajal zadnji popis prebivalstva, ki je povpraševal o pismenosti oz. nepismenosti in razkril, da je med ljudmi, ki so bili stari 10 let ali več, bilo 0,44 % nepismenih. Med nepismenimi je bilo za 0,1 % več žensk kot moških. Vsak, ki se je štel za pismenega, je znal brati in napisati navaden sestavek ter prebrati in tudi napisati pismo. Nepismenost za Slovenijo sicer ni več statistično značilna, vendar je raziskava Andragoškega centra Slovenije, ki je bila izvedena leta 1998, odkrila, da je 77 % odraslih v Sloveniji pod mednarodnim povprečjem, kar se tiče sposobnosti pisanja (Hladnik, 2007).

2.3 DOPISOVANJE

Dopisovanje je dvosmerno sporazumevanje. Lahko je pobudno ali odzivno, zasebno ali javno in uradno ali neuradno.

Uradno dopisovanje se pojavi, kadar sta osebka v enakovrednem razmerju in so uporabljeni uradni nagovori ter vikanje, medtem ko v neuradnem uporabljamo neuradni jezik, neuradne pozdrave ter naslovnika tikamo.

Zaradi hitrejše dostopnosti se dandanes večinoma uporabljajo SMS-sporočila, spletne klepetalnice, v katerih se pojavita tudi sleng in neuradni govor, pogosta pa je tudi elektronska pošta, ki v večini zahteva rabo uradnega jezika. Drastično upada dopisovanje preko navadne pošte, saj je takšno dopisovanje počasno in ne tako aktualno (Črešnik, Jankovič, Janša, Jelovčan, Leben, Lotrič, Vidmar, Zamuda, Žagar in Žist, str. 122).

2.3.1 Dopisovanje v 20. stoletju

V času vojn in nerazvite tehnologije so pisma predstavljala izmenjavo informacij, znanja ali pa ohranjanje stikov s svojci, prijatelji. Predsedniki in politiki so si preko pisem in telegrafov sporočali načrte in mnenja. Danes svetovno znani fizik Albert Einstein je ameriškemu predsedniku Franklinu D. Rooseveltu leta 1939 napisal pismo, v katerem je izrazil svoje sume, da nemški nacisti pod vodstvom diktatorja Adolfa Hitlerja razvijajo atomsko bombo. (»The most important letter in history«, 2020).

Prav tako kot Einstein je tudi Martin Luther King Jr., borec za državljanske pravice, aprila leta 1963 poslal pismo iz Birminghamskega zapora v Alabami o krivicah in nepravilnosti ter obrambi nenasilnega odpora proti rasizmu. Prepoznano je bilo kot najvplivnejše pismo 20. stoletja, saj je vzbudilo velik odziv njegovih podpornikov. (»The most important letter in history«, 2020).

2.3.2 Dopisovanje v 21. stoletju

Dopisovanje se danes drastično razlikuje od dopisovanja v prejšnjem stoletju. Prevladuje predvsem internetno dopisovanje preko velike izbire aplikacij in programov. To pisanje je velikokrat manj osebno, saj temelji na klasičnem pretoku informacij. Omogoča stik s prejemnikom, izven kontaktnega pogovora »iz oči v oči«. Večje platforme in mediji so omogočili posredovanje informacij širši množici ljudi, kar je privedlo do večjega zavedanja aktualnih svetovno razširjenih problemov. Odzivi na tovrstno komunikacijo so tako pozitivni kot negativni (Jernejčič, 2016).

2.4 PISMA Z BOJIŠČ

2.4.1 Dopisovanje med 1. svetovno vojno

Prva svetovna vojna je za prebivalce vključenih držav predstavljala veliko spremembo. Možje so morali na fronte, medtem ko so domači nestrpnost čakali na njihovo vrnitev domov. Ker so med seboj želeli ohraniti stik, se je razvilo vojno dopisovanje, kjer so si med seboj pošiljali ročno pisana pisma, katerih vsebina je morala ustrezati načelom tedanje cenzure. Na dopisnicah in razglednicah so bili razni motivi s front, s katerimi so upodabljali protivojno razpoloženje in nezadovoljstvo (Univerzitetna knjižnica Maribor, 2015).

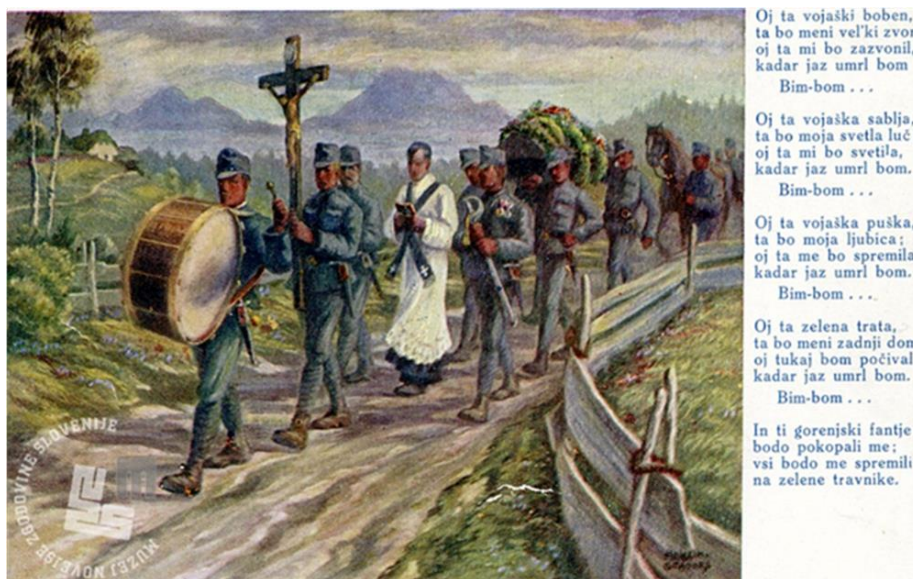
2.4.2 Dopisovanje med 2. svetovno vojno

Druga svetovna vojna, kot najbolj pretresljiva vojna v zgodovini, obrne nov list v zgodovini dopisovanja na Slovenskem. Čez noč so se zaradi nemške okupacije spremenile znamke, žigi in poštna pravila. Ljudje so se še zmeraj obračali k dopisovanju kot načinu komuniciranja in informiranja. Vojna je za ljudi ponovno pomenila potrebo po prilagajanju hudim vojnim časom, saj je mnogo civilistov in vojakov doživljalo stiske, ki so jih zapisovali na list papirja (Kobal, 2019, str. 39). Vsebina pisem je morala ustrezati načelom cenzure, saj so jih oficirji natančno pregledovali.

V ljubljanski pokrajini se je med vojno nahajala konjiška pošta. Poštarji so nosili kape in modre uniforme s pošgarskim znakom. Pošto so raznašali vsak drugi dan s pomočjo torbe, podobni današnji, s kolesom ali peš. Z letalsko pošto so pisma prispela v dveh do treh dneh, z vlakom pa so potrebovala en teden (Bevc, Erker, Furman, Gorenjak, Gorinšek, Hatunšek, Jug, Klančnik, Lečnik, Marinšek, Martinčič, Napotnik, Plešnik, Podpečan, Ratej in Trdin, 2007).

2.4.3 Oblika pisem

Pisma, ki so jih pisali le enkrat ali dvakrat na teden, so bila najpogosteje napisana s svinčnikom ali pa s peresnikom in črnilom. Zaradi velikega števila pisem in posledičnega oviranja poštnega prometa je bila njihova dolžina omejena. Leta 1916 so začeli izdajati tudi že napisane dopisnice za vojake, ki so vsebovale značilne slovenske verze. Pisma so se začela s pozdravom domačim. V nadaljevanju so opisovali dneve, svoje trenutno nahajališče. Zaradi cenzure niso smeli pisati o negativnih dogodkih in pripetljajih, prav tako pa so uporabljali šifre, ki so jih poznali le domači in vojaki. Domači so lahko vojakom pošiljali materialne stvari, kot sta denar in zasebna lastnina, lahko pa to tudi od njih prejeli (Bevc idr., 2007).

Slika 3: Dopisnica z značilnimi slovenskimi verzi (Štepec, 2018)

2.4.4 Pisma s fronte

Takratna državna propaganda je dopisovanje videla kot dobro priložnost za spodbudo vojakov, domače pa nagovarjala, naj bodo pisma, ki se bodo vračala nazaj na fronto, polna pozitivnih in spodbujajočih informacij. Pisma so vsebovala podatke o letini in življenju doma nasploh. Če je pismo vsebovalo kritične in/ali vprašljive informacije o državi, je cenzura pismo zavrgla ali kritični del izbrisala. Ravno zaradi tega je veliko ohranjenih povojnih dnevnikov in literature, v katerih so lahko vojaki ter ostali družinski člani brez strahu zaupali zamolčane težave takratnega časa.

2.5 DOPISOVANJE DANES

2.5.1 Načini dopisovanja

Preden so ljudje imeli na razpolago tako velik nabor tehnologije, kot ga imamo danes, so v večini uporabljali navadno pero in črnilo. Danes si najpogosteje dopisujemo preko SMS-sporočil, spletne pošte, socialnih omrežij, kot so Facebook, Instagram, Snapchat, spletne klepetalnice itd. Stik z naslovnikom lahko dosežemo celo z video klicem, ki nam omogoči uporabo kamere. To poteka zelo hitro, odvisni smo le od internetnega omrežja. Dopisovanje po navadni pošti je lahko precej zamudno, saj moramo pismo ročno napisati, imeti določene podatke o naslovniku (hišna št. ipd.), pismo oddati na pošti ter čakati, da naslovnik pismo prejme ter napiše povratno sporočilo, katerega čaka isti dolgotrajen postopek potovanja nazaj do naslovnika.

Dopisovanje lahko poteka javno (na socialnih omrežjih, objavljeno na spletnih straneh ...) ali pa tudi zasebno. Uporabljamo lahko knjižni ali neknjižni jezik, odvisno od našega odnosa z naslovnikom, torej je pismo lahko uradno oz. neuradno.

2.5.2 Dopisovanje mladih

IKT je participacija v informacijsko-komunikacijski tehnologiji. Ta je mladim postala del vsakodnevnega življenja v sporazumevanju s sovrstniki, zabavi in sprostitvi, šolanju, za nekatere pa je tudi vir dobička. Mladi v medsebojni komunikaciji uporabljajo slengizme, narečne besede, neknjižni jezik. Pri dopisovanju ter tudi v vsakdanjih pogovorih, ki potekajo v živo, je pogost pojav tudi prekomerna uporaba angleškega jezika. Kulturno društvo Josipine Turnograjske je podprlo projekt dopisovanja med mladimi iz Slovenije ter daljnega mesta Tamanrasseta v Sahari. Na prijazno pobudo se je v srednji šoli Vena Piona v Ajdovščini odzvala profesorica Melita Lemut. Dijaki so v pozitivnem vzdušju namesto telefona v roke prijeli pisalo in pri uri angleščine napisali pisma, ki jih je Mira Delavec Touhami odnesla v Afriko in jih delila tamkajšnjim otrokom. Tudi oni so rade volje odpisali prijateljem v Sloveniji. To je bila dobra odločitev, saj so se dijaki imeli možnost naučiti tudi nekaj arabskega jezika tamašek, njihovi afriški prijatelji pa slovenščine (Ekipa kulturnega društva, 2017).

Slika 4: Dopisovanje mladih iz Slovenije in Sahare (Kulturno društvo Josipine Turnograjske, 2018)

2.5.3 Dopisovanje starejših

Starejše prebivalstvo je v današnjem času zaradi hitrega razvoja dnevno podvrženo spremembam in potrebam po prilagajanju. To je zanje seveda lahko zelo težko, saj niso seznanjeni z uporabo sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije, ki je postala velik del življenja vseh nas, še posebej zadnjih nekaj let (Fras, Kotnik, Lukner, Ostreuh in Salamon, 2010).

Fiziološki procesi staranja, socialne in družbene razmere ter včasih celo zavrnitev uporabe novih sredstev in ponujene pomoči lahko komuniciranje s starejšo skupnostjo povzročijo nam, mladim, oskrbnikom, socialnim delavcem itd. velik izziv. Starejši še zmeraj za rojstni dan, božič, novo leto in ostale pomembnejše praznike

najraje pošljejo voščilnico ter k ohranjanju stare tradicije spodbujajo tudi mlade. Nekateri se preizkušajo tudi v skromni uporabi stacionarnega ali mobilnega telefona za komuniciranje z družino, uporabo IKT pa v večini zavračajo. Obstajajo tečaji za starejše, kjer se lahko v spremstvu mladih naučijo osnove uporabe IKT. Raziskava pokaže, da v Sloveniji od več kot 750.000 prebivalcev, ki so stari nad 50 let, 540.000 tehnologije sploh ne obvlada, približno 100.000 pa jih ima veliko željo do spoznavanja in obvladanja IKT. Skoraj tretjina potrebe po tem ne čuti, nekateri pa se bojijo duševnih stisk zaradi uporabe interneta in omrežij. Navedene informacije potrjuje raziskava o potrebah, zmožnostih in stališčih prebivalcev Slovenije, starih nad 50 let (Ramovš, 2016).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 NAMEN IN CILJI NALOGE

Z anketami in grafikoni smo želele prikazati, kako starejši in mlajši komunicirajo danes, prav tako smo analizirale listine, ki prikazujejo način dopisovanja v vojnem času. Gradivo smo pridobile iz zbirke družine Cajnko. Načrtovale smo dan komunikacije v naši občini in k sodelovanju povabile tudi sosednje. Uporabljale smo razne metode, od induktivne, do kvantitativne in primerjalne. S pomočjo omenjenih metod smo prišle do navedenih rezultatov.

3.2 RAZČLENITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

3.2.1 Raziskovalno vprašanje

- Za kakšen način komuniciranja se danes odločijo starejše in mlajše generacije?
- Kakšni bodo odzivi na povabilo k dnevu »S črnolom v socialna omrežja«?

3.3 METODOLOGIJA

3.3.1 Raziskovalni vzorec

Raziskava je temeljila na podlagi zbiranja podatkov posameznikov (glede na starost).

Pri induktivni metodi smo s pomočjo nazornega in trdnega sklepanja (hipotez) prišle do splošnih zaključkov, s katerimi smo ta sklepanja lahko sprejele ali zavrgle.

Kvantitativna metoda (anketa) nam je omogočila zbiranje podatkov in vzročnih povezav ter na koncu statističen prikaz le-teh.

Desetim pripadnikom mlajše generacije, katere starostni razpon je bil od 11 do 18 let, in desetim pripadnikom starejše generacije, katere razpon je bil od 45 do 75 let, smo zastavile vprašanja, ključna za uspešno opredelitev zastavljenih hipotez. Pri nekaterih vprašanjih je bilo možnih več odgovorov. Vse pridobljene podatke smo prikazale z grafi.

S primerjalno metodo smo primerjale posamezna obdobja oz. vrste komuniciranja v posameznih obdobjih (mlajšo in starejšo generacijo) ter razlike med njihovimi spretnostmi, dejanji in mnenji.

S kvalitativno metodo smo skušale ugotoviti globlji pomen, vzpodbuditi razumevanje in iskanje razlage za vsa zastavljena vprašanja, kot so npr. »Zakaj ste se odločili za ta način komuniciranja?«.

Uporabile smo tudi analizo, v našem primeru smo analizirale pisma iz arhiva družine Cajnko. Z natančnim analiziranjem smo lahko iz pisem sklepale o kontekstu, npr. pri dopisovanju med Pavlino in Stankom Cajnkom. Analiza je tudi omogočila povezovanje pisem z že pridobljenim znanjem o npr. propagandnih idejah, obliki in vsebini pisem.

Z eksperimentom smo svoje domneve in hipoteze preizkusile še na drugačen, obširnejši način, s katerim smo svojim družinskim članom, ki se nahajajo po različnih koncih Slovenije, ter tudi svojim sošolcem in sošolkam, ki živijo v naši bližini in obiskujejo isto šolo kot me, poslale voščilnice s praznično vsebino in nato spremljale njihove odzive, ki smo jih prikazale in obravnavale pri vrednotenju hipotez.

Zasnovale smo dan komunikacije, poimenovan S črnolom do socialnih omrežij, na katerem bomo z različnimi delavnicami poskušale seznaniti širšo populacijo z različnimi načini komuniciranja nekoč in danes ter nudile podporno skupino starejši generaciji.

3.3.2 Postopki zbiranja podatkov

Anketirale smo 10 starejših družinskih članov, 10 mlajših ljudi pa smo vzpostavile stik preko socialnih omrežij. Anketo za obe generaciji sta sestavljali dve vprašanji z možnostjo več odgovorov, starejšim pa smo postavile tudi tretje vprašanje z izbiro odgovorov DA ali NE. Deseta naloga je vsebovala vprašanje odprtega tipa. Vprašanja so temeljila na naših pričakovanjih in že obstoječih ugotovitvah glede uporabe elektronskih naprav med generacijami.

3.3.3 Postopki obdelave podatkov

Pridobljeni rezultati so prikazani s pomočjo tortnih in stolpčnih grafičnih prikazov, ki so bili obdelani v programu Excel. Zraven kvantitativne smo tukaj uporabljale tudi kvalitativno metodo raziskovanja.

3.3.4 Načrtovanje idejne zasnove dneva komunikacije

Povezale smo se z občino Destrnik in z občino Trnovska vas, Domom upokojencev Ptuj, Društvom gospodinj Trnovska vas, Perutnino Ptuj, Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije in sosednjimi šolami. Zasnovale smo idejno zasnovo za izpeljavo delavnic in se dogovorile z mentorji posamezne delavnice za sodelovanje.

3.4 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Predstavile bomo rezultate anket ter jih uvrstile k ustreznim hipotezam, ki jih bomo v zaključku sprejele ali zavrgle.

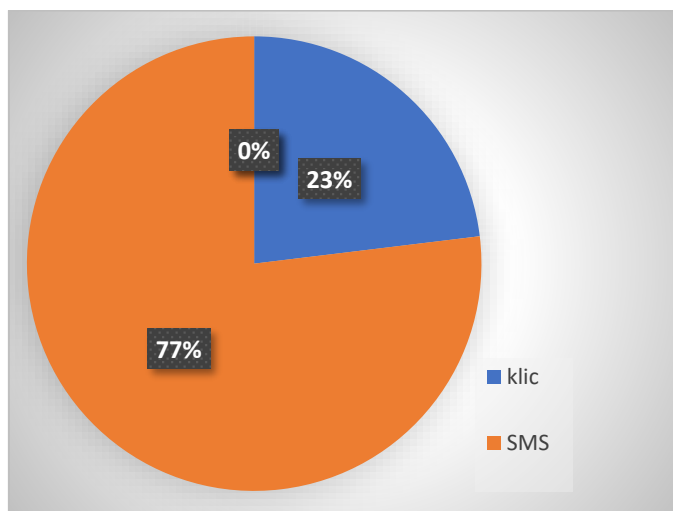
Vsem 20 udeležencem ankete smo postavile vprašanja z možno izbiro enega ali več odgovorov.

3.4.1 Rezultati ankete

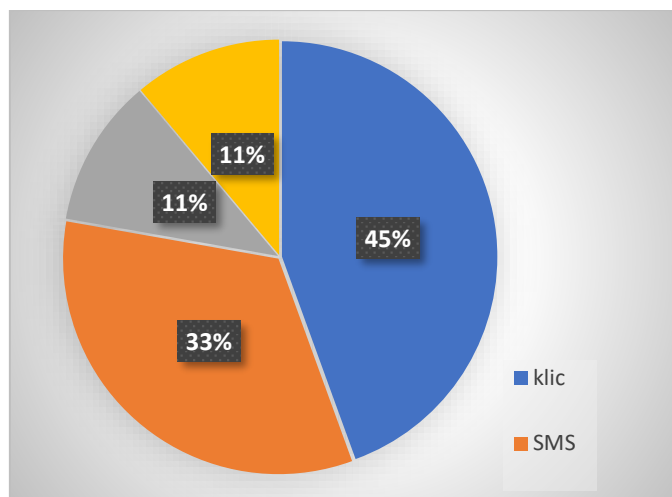
V nadaljevanju so predstavljeni rezultati ankete.

3.4.2 Na kakšen način komunicirate z znanci?

Zanimalo nas je, za kakšen način komuniciranja se odločajo starejši in kakšnega mlajši ljudje. Možnih je bilo več odgovorov.

Graf 1: Odgovori pripadnikov mlajše generacije na vprašanje št. 1

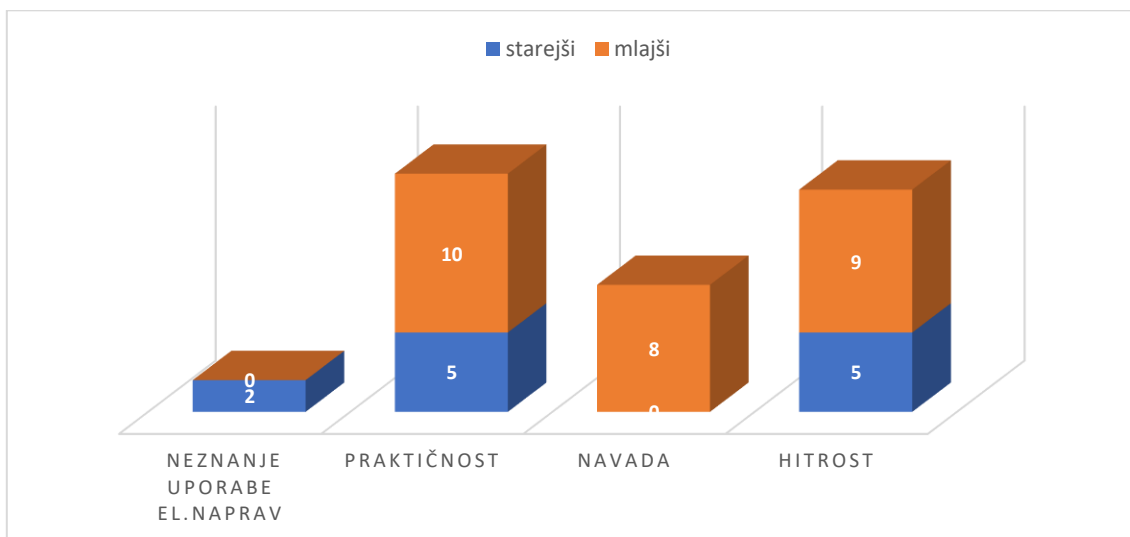

Graf 2: Odgovori pripadnikov starejše generacije na vprašanje št. 1

- Graf 1 prikazuje število izbranih posameznih načinov komuniciranja, za katere so se odločali ljudje med 11 in 18 letom starosti. Večina se jih je odločila za komuniciranje preko SMS, trije pa za klic. Nobeden od anketirancev se ni odločil za navadno pošto in elektronsko pošto.
- Graf 2 prikazuje število izbranih posameznih načinov komuniciranja, za katere so se odločali ljudje med 45 in 75 letom starosti. Večina jih je kot prevladujočo možnost izbrala klic, šest SMS, dva komuniciranje preko elektronskega naslova in dva navadno pošto.

3.4.3 Zakaj ste se odločili za ta način?

Zanimal nas je vzrok izbranih odločitev. Navedle smo možne razloge, anketiranci pa so lahko izbrali več odgovorov.

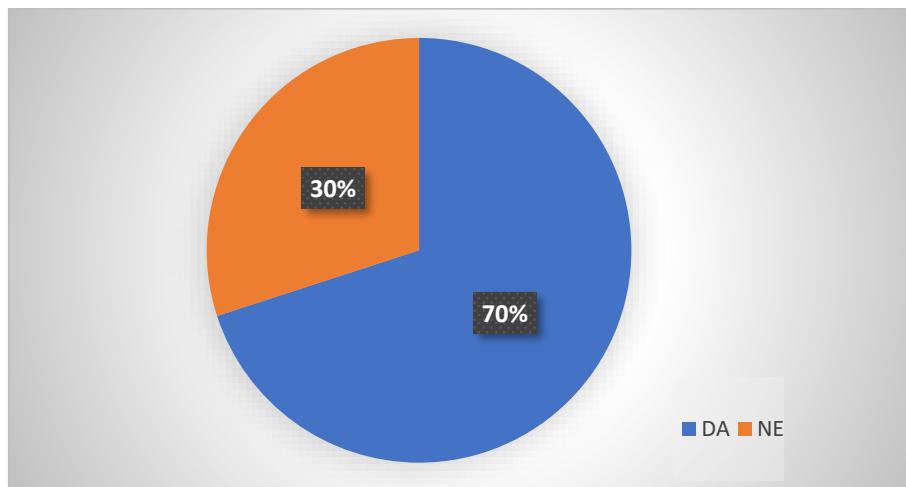

Graf 3: Odgovori obeh generacij na vprašanje št. 2

- Graf 3 prikazuje odgovore vseh anketirancev z utemeljitvijo odgovora na prejšnje vprašanje. Le dva iz starejše generacije sta izbrala odgovor, da nista seznanjena z uporabo elektronskih naprav. Ker se nobeden od mlajših ni za način dopisovanja izbral pošte, je razvidno, da znajo uporabljati elektronske komunikacijske naprave. Pet iz starejše skupine se je za izbran način odločilo zaradi praktičnosti in hitrosti. Vsi iz mlajše skupine so se za način odločali glede na praktičnost, osem iz navade, devet pa zaradi hitrosti komunikacije.

3.4.4 Ali se Vam zdi komuniciranje preko elektronskih naprav manj osebno kot ročno napisana pisma?

Povprašale smo se tudi, ali starejši menijo, da so ročno napisana pisma bolj osebna in pristna kot preprost SMS.

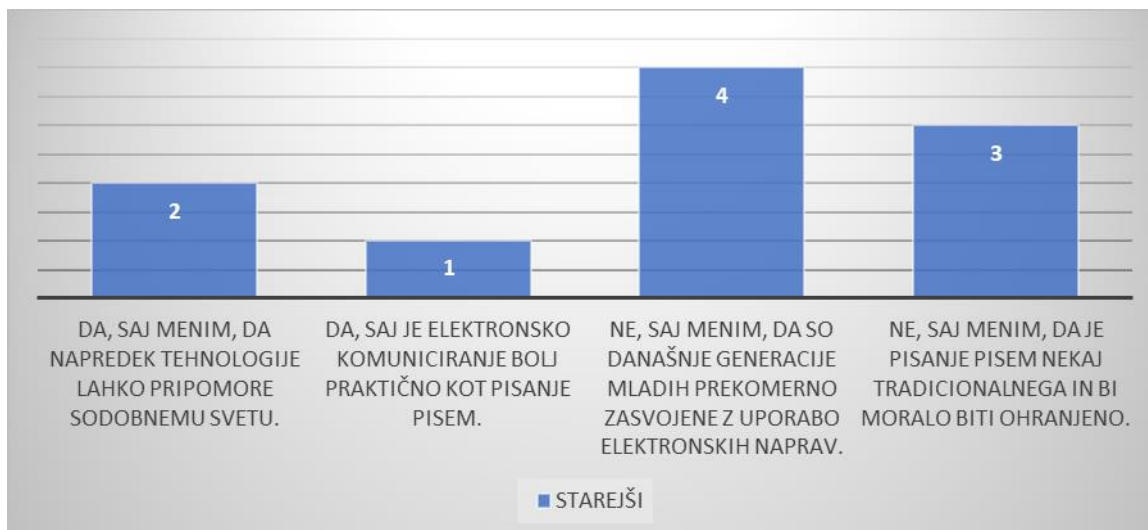

Graf 4: Odgovori pripadnikov starejše generacije na vprašanje št. 3

- Graf 4 prikazuje mnenje starejših anketirancev, ali so jim zdi komuniciranje preko elektronskih naprav manj osebno kot pisanje pisem na roko. Sedem jih je odgovorilo z da, trije pa z ne, kar pomeni, da večina starejše generacije meni, da s pismom, napisanim na roko, dosežemo s prejemnikom bolj osebni stik.

3.4.5 Ste zadovoljni s trenutnim stanjem komuniciranja in ali pogrešate leta, kjer ste si med seboj dopisovali preko pisem in razglednic?

Starejše anketirance smo povprašale, kakšno je njihovo mnenje o komuniciranju danes in v preteklosti. Med naštetimi so lahko izbrali le en odgovor.

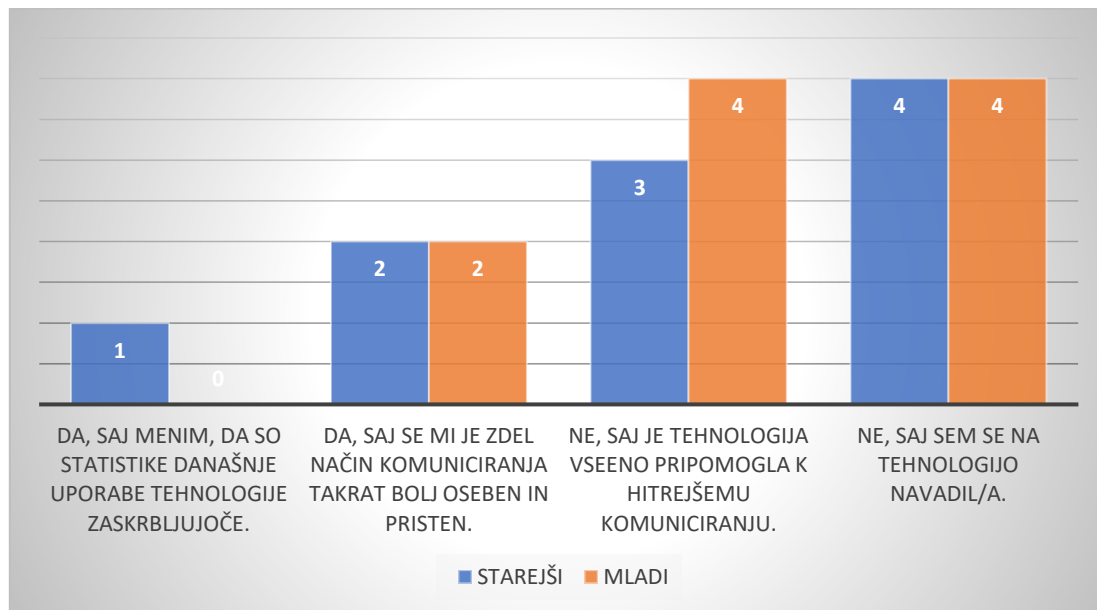

Graf 5: Odgovori pripadnikov starejše generacije na vprašanje št. 4

- Graf 5 prikazuje primerjavo med komunikacijo nekoč in danes. Štirje anketiranci menijo, da je uporaba elektronike pri mlajših generacijah prekomerna. Trije menijo, da bi pisanje pisem moralo biti ohranjeno, saj je za prejšnje generacije imelo velik pomen. Dva menita, da raba tehnologije pripomore k napredku sveta, le eden pa, da je komuniciranje z IKT lažje in hitrejše.

3.4.6 Si predstavljate življenje brez tehnologije?

Pripadnike obeh generacij smo tudi povprašale, ali bi se vrnili v čas papirja in črnila. Izbrali so lahko le en odgovor.

Graf 6: Odgovori pripadnikov obeh generacij (starejše in mlajše) na vprašanje št. 5

- Graf 6 prikazuje mnenja anketirancev glede vprašanja, ali je tehnologija negativno vplivala na prej znani »boljši« svet in ali bi se vrnili v svet brez tehnologije. En anketiranec iz starejše skupine meni, da je tehnologija v prekomerni rabi, iz skupine mlajših pa se za to trditev ni odločil nihče. Po dva anketiranca iz vsake skupine menita, da omenjeno komuniciranje ni tako osebno in pristno. Kar trije od starejših menijo, da je tehnologija pripomogla k hitrejšemu komuniciranju, iz skupine mladih pa so se za to trditev odločili štirje. Prav tako so se štirje iz generacije starejših in štirje iz generacije mladih odločili za odgovor, da tehnologijo uporabljajo pri vsakdanjih opravilih.

3.4.7 Si želite, da bi si ljudje več dopisovali ali so občasne dopisnice ob večjih praznikih dovolj?

Pri zadnjem vprašanju smo anketirancem starejše generacije postavile odprto vprašanje o dopisovanju ob praznikih, najpogosteje pa so se pojavili odgovori v smislu:

- Njegova uporaba se mi zdi dovolj obsežna, saj vseeno ohranjamo stik preko klicev in SMS-sporočil.
- Dopisovanje bi se moralo ohranjati, saj sem tudi sam/-a bil/-a vesel/-a, ko smo na dom prejeli pismo ali voščilnico svojcev.
- Sam/-a sem navajen/-a pošiljanja sporočil preko telefona ali občasnih klicev, zato potrebe po ohranitvi dopisovanja ne vidim.
- Na lastnoročno pisanje pisem imam lepe spomine, ki jih želim ohranjati z dopisovanjem z naslednjimi/mlajšimi generacijami.

3.5 VOŠČILNICE OB PRAZNIKIH

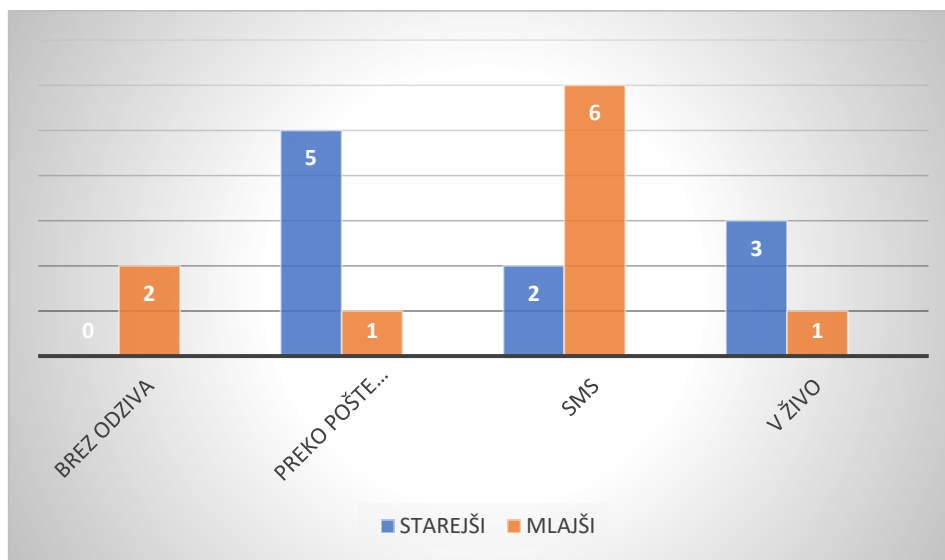
Pošiljanje voščilnic je za nekatere način ohranjanja stika z družino, tudi na bolj oddaljenih lokacijah. Odločile smo se narediti eksperiment, v katerem smo raziskovale, kako se dandanes odzovejo naši vrstniki in kako naši starejši sorodniki.

3.5.1 Potek eksperimenta

V času božičnih praznikov je vsaka od nas, raziskovalk, svojim sorodnikom poslala ročno napisane voščilnice. Skupaj smo jih poslale 20. K temu eksperimentu nas je med drugim pritegnilo veliko število prejetih voščilnic pred poskusom, saj se sorodniki, tudi iz navade, odločijo za ohranjanje stikov z oddaljenimi svojci vsaj z voščilom ob praznikih.

3.5.2 Rezultati eksperimenta

Preveriti smo želele odziv mladih, ki za vzpostavljanje stikov uporabljajo pretežno socialna omrežja. Rezultati so bili naslednji:

Graf 7: Rezultati eksperimenta pošiljanja voščilnic

- Graf 7 prikazuje odziv posameznikov na praznične voščilnice. Dva vrstnika se nista odzvala, eden je poslal voščilnico, šest se jih je zahvalilo preko SMS, en pa se je zahvalil v živo. Vsi starejši so se na voščilnice odzvali, pet preko pošte s poslano voščilnico, dva preko SMS, trije pa v živo.

3.6 DOPISOVANJEV NAŠIH DRUŽINAH

S pomočjo ohranjenih dokumentov smo ugotovile, da so v naših družinah tri generacije živele in se tudi borile v vojnem času. Naši predniki so pisma, razglednice ter ostale listine hranili v že pozabljenih, zaprašenih predalih, ki smo jih raziskovalke znova odprle in pregledale. Največ ohranjenih materialnih virov smo pridobile iz arhiva družine Cajnko, ki nam je približal življenje v času vojne, izvedele smo, kako so se skozi leta spreminjala pisma, uradne listine, dnevniki, koledarji, žigi, jezikovna pravila (npr. vpliv germanizacije) itd.

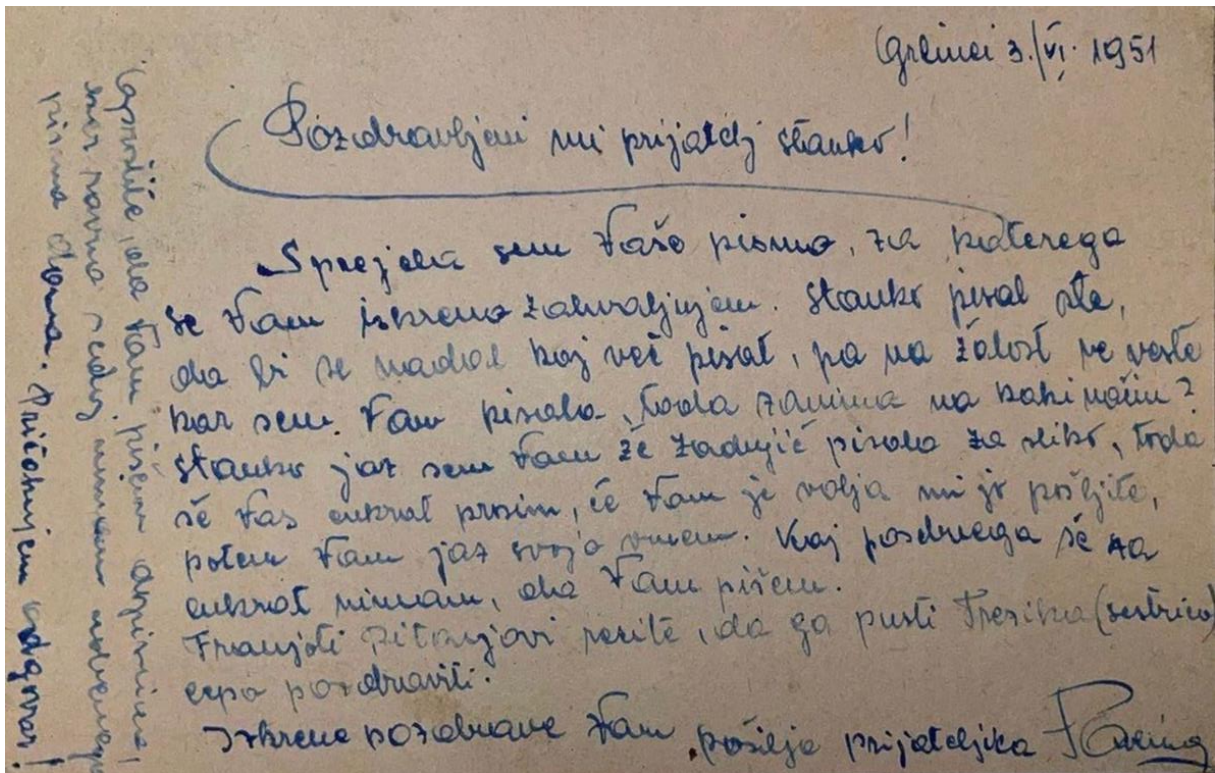
Ohranjeno dokumentacijo smo pregledale in jo primerjale z ugotovitvami o načinu pisanja in obliki pisem, o čemer smo pisale v teoretičnem delu.

3.6.1 Analiza pisem

Ob analizi smo lahko potrdile, da so zraven pisem vojaki domov pošiljali tudi materialne stvari. V našem primeru so to bile pratika, razni boni in vstopnice ter osebni dnevniki. Ker so na nekaterih pismih in voščilnicah znaki iz Kraljevine Jugoslavije, jih lahko uvrščamo v čas druge svetovne vojne (Kraljevina Jugoslavija je bila po vojni ukinjena, saj je leta 1945 nastala Federativna ljudska republika Jugoslavija, ki je obstajala do 1963. leta). Žig na voščilnicah lahko povežemo s cenzuro, ki je bila takrat uvedena, kar pomeni, da so oficirji pregledali vso poslano pošto. Na dopisnicah so se pojavljale slike takratnih vladarjev, na primer Franca Jožefa, ob njih pa verzi, ki so jih povečevali, kar bi si lahko razlagali kot del propagande.

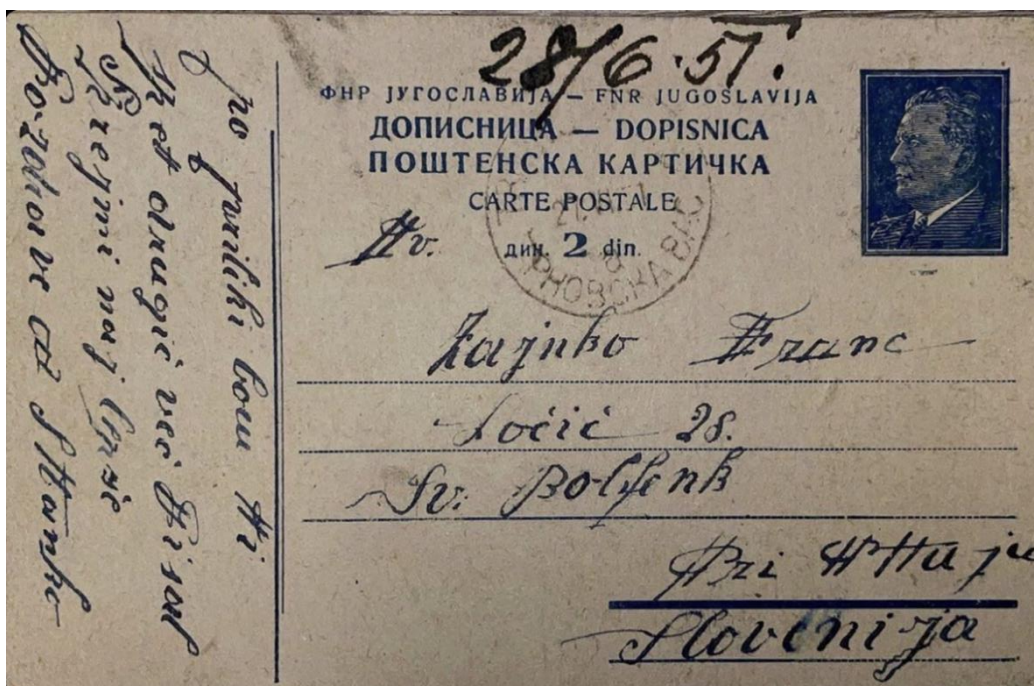
Pismo št. 1:

Slika 5: Pismo S. Cajnka in Pavline; Lucija Cajnko Ločič, 11. februar 2022

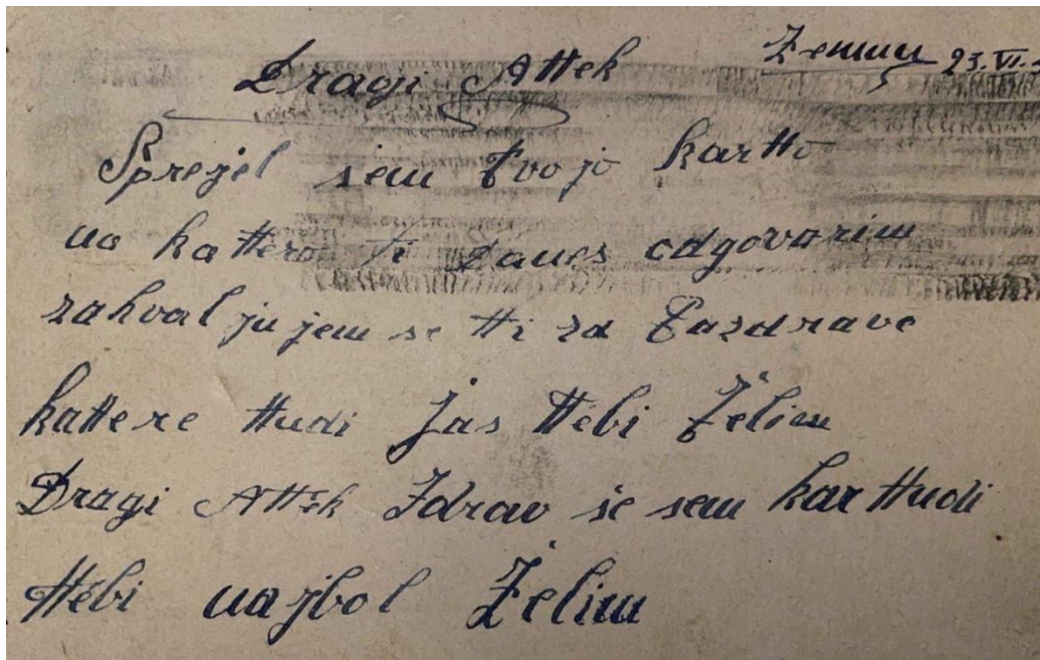
- Na sliki je pismo Stanku Cajnku iz leta 1951, ki mu ga je poslala njegova prijateljica Pavlina. Sporočevalka se zahvaljuje za že prejeto pismo, iz česar lahko sklepamo, da sta si dopisovala že prej. Stanka prosi za sliko, za katero ga je enkrat že prosila, in doda, da mu potem tudi ona pošlje svojo. Ob strani ga Pavlina opozori, da pričakuje odgovor, torej povratno pismo.

Pismo št. 2:

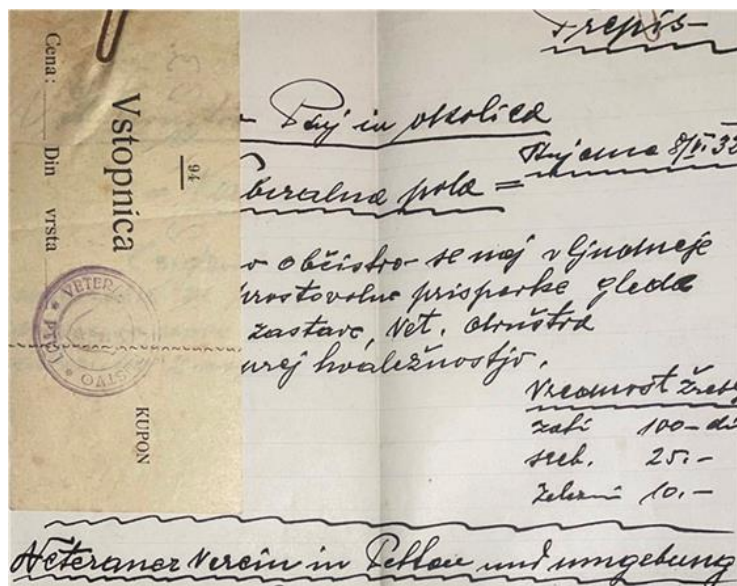
Slika 6: Naslovni del pisma; Lucija Cajnko, Ločič, 11. februar 2022

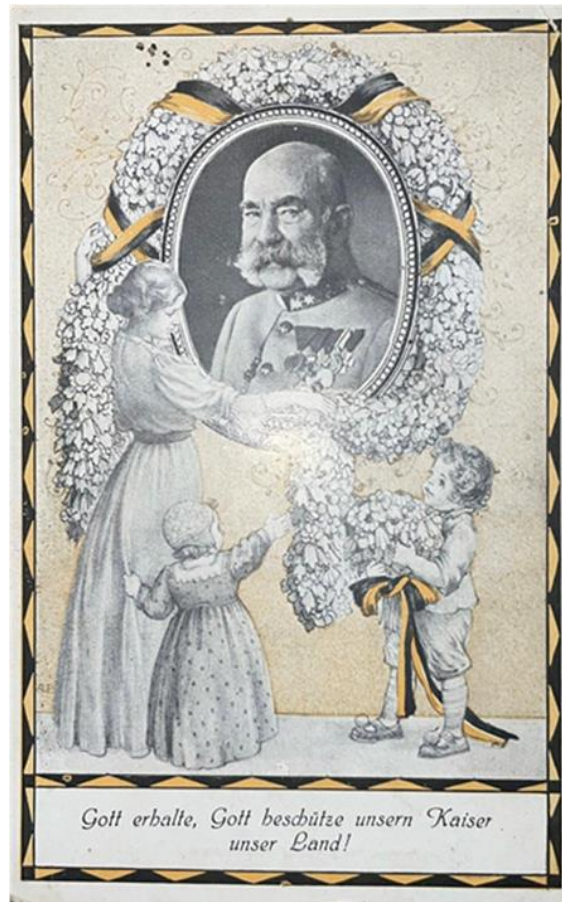

Slika 7: Pismo F. Cajnka in sina; Lucija Cajnko, Ločič, 11. februar 2022

Na sprednjem delu dopisnice lahko vidimo, da izvira iz časa Federativne ljudske republike Jugoslavije. Prav tako je na dopisnici znamka Josipa Broza Tita. Zgoraj si je Franc Cajnko, kateremu je to pismo poslal sin, zabeležil datum s črnim pisalom, in sicer 28. 6. 1957. Poslano je bilo v Ločič, v župnijo Sv. Bolfenka, kjer še danes živi Lucijina babica, Alojzija Cajnko. V pismu je sin očetu napisal, da mu bo ob priliki poslal še več pisem in se mu zahvaljuje za poslano vstopnico. Na koncu še zapiše, da je zdrav, zdravje pa zaželi tudi očetu.

Slika 8: Vstopnica, prejeta zraven pisma; Lucija Cajnko, Ločič, 11. februar 2022

Slika 9: Dopisnica s propagandnimi idejami; Lucija Cajnko, Ločič, 11. februar 2022

Slika 10: Boni, prejeti z raven pisma; Lucija Cajnko, Ločič, 11. februar 2022

Slika 11: Dopisnica s propagandnimi idejami – K. F. Josef; Lucija Cajnko, Ločič, 11. februar 2022
(prevod : Njegova cesarska visokost. Nadvojvoda = prestolonaslednik Karl Franz Josef)

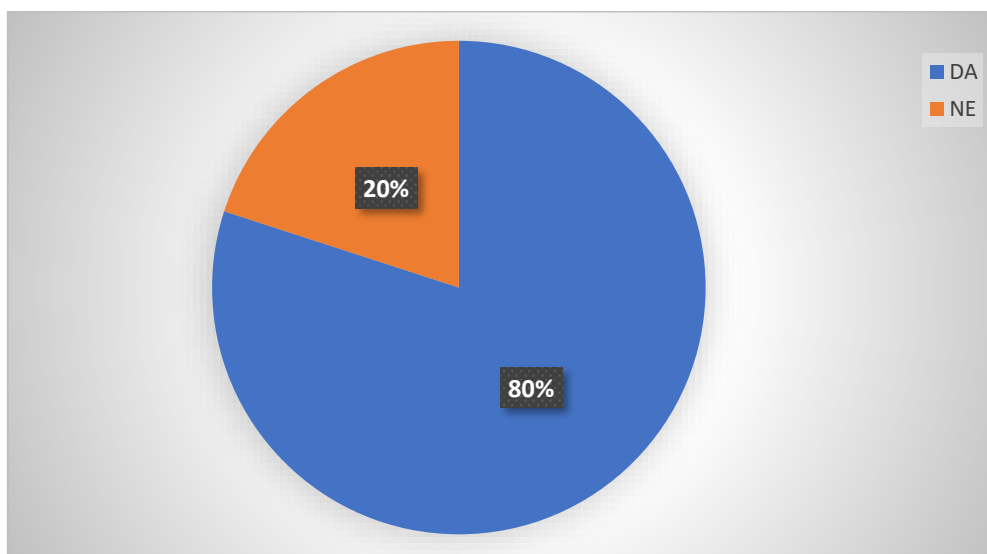
3.7 KAKO ZADOSTITI POTREBAM ŠIRŠE POPULACIJE?

Za mlajšo generacijo smo pripravile še naslednje vprašanje:

Ali meniš, da boš kot starš s svojimi otroki napisal kakšno pismo in ohranjal tradicijo?

To vprašanje smo si zastavile že v začetku raziskovalne naloge in želele nanj odgovoriti v empiričnem delu s svojo raziskavo. To je razlog, da smo svojo raziskavo zasnovali na dveh generacijah – starejši in mlajši.

V nadaljevanju sledita primerjava in analiza.

Graf 8: Kako zadostiti potrebam širše populacije?

Anketiranci iz mlajše generacije so stari med 11 in 18 letom, zaradi česar smo pričakovale različne odgovore že znotraj te starostne skupine. Večina jih podpira tehnološki razvoj, vendar se tudi zavedajo, da je prav napisati kakšno pismo za babico ali dedka, ki živi v oddaljenem kraju. Anketiranci mlajše generacije stremijo k ohranitvi te tradicije.

Veseli nas večji odstotek pritrilnih odgovorov, kar nas, pa tudi sodelujočo starejšo generacijo, navdaja z upanjem, da se bo tradicija dopisovanja ohranila.

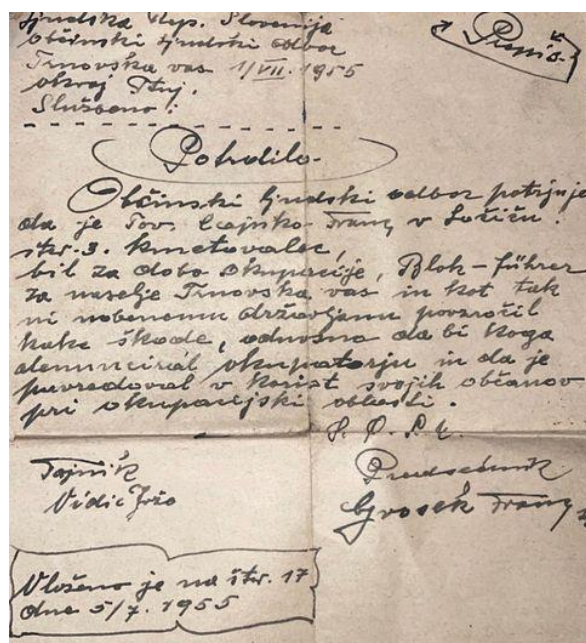
Če poskušamo odgovoriti na vprašanje, kako zadostiti potrebam širše populacije, lahko zagotovo trdimo, da vsem generacijam generalno ni možno zadostiti. Kot učenke vemo, da imamo že sošolci med seboj težave ko poskušamo delovati v duhu iskanja dogovora glede skupnih interesov. Kaj šele, da bi lahko bili enotnega mnenja, kar se tiče ohranjanja tradicije. Lahko se le medsebojno spodbujamo ter si pomagamo, se drug od drugega učimo ter poskušamo ohraniti vez med generacijami. Pomembno je, da se slišimo in poskušamo biti slišani ter spoštujemo drugačnost. Človek je družabno bitje, bitje, ki živi v skupnosti. Trudimo se, da skupnost ostane eno. Tako menimo me, kaj pa vi?

3.7.1 Inovacijski predlog za dan »S črnilom v socialna omrežja

Za dan komunikacije smo izbrale datum 20. 6. 2022. Po dogovoru z občino bomo dan komunikacije izpeljale v prostorih Občine Destrnik. Organizirale bomo delavnice kaligrafije, pisanja pisem, komunikacije prek družbenega omrežja TikTok, rokovanja s spletnimi omrežji, komunikacije z gibanjem ter sporazumevanja gluhih in naglušnih, cilj ene izmed delavnic pa bo ozaveščanje o pasteh sodobne tehnologije. Vsaka delavnica bo imela svojega mentorja. Prigrizke bo poskrbelo Društvo gospodinj Trnovska vas, za nagrade oz. darila udeležencem pa bo poskrbela Perutnina Ptuj. To bo celodnevni projekt, ki bo ponujal raznolike delavnice ter bo dopolnjen s predavanjem, namenjenim zelo široki populaciji. Udeleženci se bodo na delavnice prijavili.

3.7.1.1 Kaligrafija

V okviru te delavnice bodo starejši udeleženci učili mlajše pisanja s kaligrafsko pisavo na pisemske ovojnice. Ob primerjanju pisem mlajše in starejše generacije smo zaznale veliko razlik med pisavami v le-teh. Med poukom večkrat zaznamo, da želijo učenci/učenke posnemati videz kaligrafije z velikimi abstraktnimi naslovi v zvezku, na plakatih, na naslovnicaх projektih nalog itd. Ravno zato smo mnenja, da bo delavnica privabila mlade in jim dala uporabno vrednost, ki jo bodo lahko vsakodnevno uporabljali ter širili med ostale sovrstnike. V Sloveniji je malo ljudi, ki se s kaligrafijo ukvarja profesionalno; med njimi je Ptujčanka Natalija Resnik, ki bi jo povabili k sodelovanju v projektu.

Slika 12 S kaligrafijo napisano pismo; Lucija Cajnko, Ločič, 1.april 2022

3.7.1.2 Pisanje pisem

Mlajša in starejša generacija bosta pisali pisma za vnuke, starše in morda tudi bolj oddaljene sorodnike oz. prijatelje po Sloveniji. Mladi bodo s tem pridobili dragoceno osebno izkušnjo, starejši udeleženci pa bodo lahko obujali spomine na čas, ko so se še uporabljala peresa in črnilo. Da bi se projekta udeležilo čim več ljudi, smo se povezali z nekaterimi drugimi ustanovami. Namen te delavnice je, da učenci pišejo svojim vrstnikom v druge šole, starejši občani pa svojim v domove starejših občanov in različna društva. Vabila k sodelovanju so poslana in čakamo na potrditev.

3.7.1.3 Aplikacija TikTok

Na tej delavnici bomo ponudile vpogled v sodoben način komuniciranja mladih, in sicer z dokaj novo aplikacijo TikTok. Mlajši udeleženci bodo s starejšimi posneli plesni izziv, namenjen prijateljem in svojcem, ki ga bodo lahko izvedli povsod po Sloveniji. Mladi jih bodo pri tem spodbujali, jih seznanili s postopkom snemanja videa in jim le-tega pomagali poslati njihovim družinskim članom. Menimo, da bo to lep spomin za vse udeležence. Delavnico bodo vodile učenke devetih razredov.

3.7.1.4 Rokovanje s spletnimi omrežji

Učenci devetega razreda bodo starejšim udeležencem pomagali narediti profil na Facebooku, preko katerega bodo lahko komunicirali med seboj in z družino, ohranjali stike z daljnimi prijatelji in sorodniki ter si ogledali razne oglase in vsebine, ki jih zanimajo oz. privlačijo. Ustvarjena bo podporna skupina za nadaljnje sodelovanje in pomoč novim uporabnikom spletnega omrežja Facebook. Omogočena jim bo samostojnost, ki jo bodo zagotovo cenili tudi njihovi otroci oz. oskrbniki. Pomagali jim bomo shraniti njihova gesla in številke, ustvariti račun na Gmailu ter jim predstaviti še ostale koristne aplikacije, s pomočjo katerih bodo lahko spremljali dnevne novice, brali članke ter ohranjali svoje interese.

Slika 13 Digitalni svet (Kwiatkowski, 2017)

3.7.1.5 Pasti sodobne tehnologije

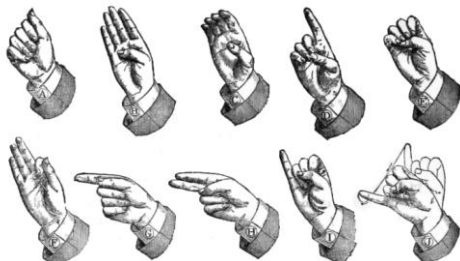
Ker se med mladimi pojavlja problem zasvojenosti s tehnologijo, smo se odločile, da jim bo na delavnicah predaval strokovnjak s tega področja, ki bo pojasnil nevarnosti prekomerne in neprimerne uporabe interneta ter tudi odgovoril na zastavljena vprašanja. K sodelovanju bo povabljen Miha Kramel, vodja ambulante za zdravljenje nekemičnih zasvojenosti v Zdravstvenem domu Nova Gorica. Zaradi oddaljenosti ga bomo povabili k sodelovanju prek videokonferenčnega sistema Zoom. Če bo mogoče, se bomo zaradi bolj osebne izkušnje odločile za predavanje v živo in povabile strokovnjaka iz Centra Šteker v Mariboru, ki se ukvarja s prekomerno zasvojenostjo interneta.

3.7.1.6 Komunikacija z gibanjem

Ker se ljudje ne sporazumevamo le z besedami, temveč tudi neverbalno, smo se odločile tudi za delavnico komuniciranja z gibanjem. Vodile jo bodo učenke, ki obiskujejo interesno dejavnost ples. Poudarek bo predvsem na stiku s pogledom, z mimiko obraza, s telesno držo, kretnjami itd. Udeleženci bodo urili neverbalne veščine, se prepuščali ritmom raznolike sprostitvene glasbe in se izražali z gibom.

3.7.1.7 Komunikacija gluhih in naglušnih

Vodja te delavnice bo somentorica našega inovacijskega projekta Urška Jaroš, ki ima izpit iz znakovnega jezika in zna le-tega odlično uporabljati. Povabili bomo tudi člana Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor, osebo s posebnimi potrebami, ki nam bo predstavila življenje gluhih in naglušnih ter njihovo sporazumevanje. V tej delavnici bomo sodelujoče naučile nekaj osnovnih besed in vprašanj s kretnjami. Posneli bomo tudi video, ki ga bomo na razrednih urah predvajali vsem učencem in učenkam naše šole, da jih seznanimo s to motnjo in jih naučimo nekaj osnovnih kretenj.

Slika 14 Znakovni jezik (Showalter, 2022)

3.7.1.8 Oglaševanje

Da bi dosegle čim večje število ljudi, je projekt potrebno dobro reklamirati. Oglaševanje delavnic bo potekalo po družbenih omrežjih, s postavitvijo plakatov v občini in z zloženkami, ki bodo potovale na različne naslove po domačem kraju ter po ostali Sloveniji. V ta namen smo prosile tudi občino Destrnik za pomoč pri izvedbi in pošiljanju. Nismo se odločile le za elektronsko oglaševanje, saj bi lahko bilo to spregledano.

Pobude in vabila bomo oglaševale tudi na naslednjih spletnih straneh:

- Spletna stran Občine Destrnik –področje *E-občina*
- Spletna stran Občine Trnovska vas - področje *E-občina*
- Spletna stran *I FEEL SLOVENIA* –področje *Kultura (Festivali in dogodki)*.
- Spletna stran *Turistična zveza Slovenije* –področje *Projekti*.
- Spletna stran CID Ptuj - področje *Projekti*

Povezava na spletno stran našega projekta:

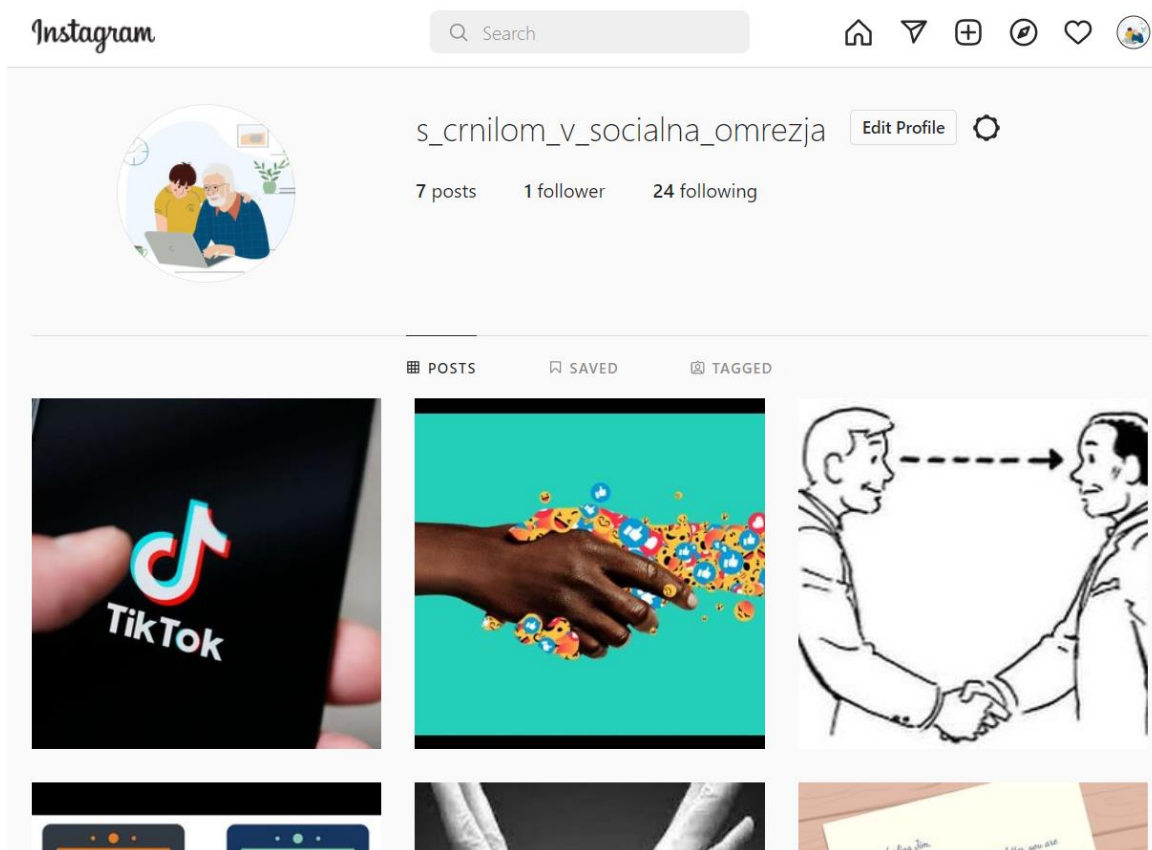
<https://dankomunikacije.splet.arnes.si/2022/04/02/3/>

Slika 15 Spletna stran (posnetek zaslona)

Povezava na Instagram profil našega projekta:

https://instagram.com/s_crnilom_v_socialna_omrezja?utm_medium=copy_link

Slika 16 Instagram profil (posnetek zaslona)

Plakat (priloga B) zloženka (priloga C)

3.8 UPORABNA VREDNOST NALOGE

Med raziskovanjem smo ugotovile, da imamo na razpolago zelo malo virov, saj je ljudi, ki bi imeli ohranjena pisma ali bi vedeli kaj o raziskovani temi, ni veliko. To še zlasti velja za mlajšo generacijo, ki ima tega védenja zelo malo. To je bil tudi glavni razlog, da smo v raziskavo vključile tudi mlajše otroke, saj smo upale, da bo kateri izmed njih povprašal babice ali dedke o dopisovanju v času njihove mladosti. Otroci se žal ne zavedamo, kaj vse imamo danes na razpolago, zato je prav, da naši najmlajši slišijo zgodbe svojih dedkov in babic ter se naučijo ceniti vse, njim zaenkrat samoumevne privilegije. Dopisovanje v Sloveniji ohranjajo mnogi projekti v šolah, kot so: »Obujanje pisanja pisem«, ki se izvaja v osnovnih šolah pod organizacijo UNESCO, ter projekt društva »Radi pišemo z roko«, v okviru katerega so v osnovnih šolah izvajali teden pisanja z roko. Menimo, da je naša raziskovalna naloga lahko dobra odskočna deska oz. učna točka za vse mlade kakor tudi za vse ostale, ki želijo o tej temi vedeti več. Ključno pa je, da v otrocih vzbudimo željo po ohranjanju kulture in tradicije, saj opažamo, da je te želje med našimi vrstniki izredno malo. Že med analizo pridobljenih rezultatov smo zaznale nepoznavanje te, drugače pomembne teme, zato bi lahko bila ta naloga začetek obuditve tradicije in povezovanja zgodovine s sedanostjo. Upamo, da bomo spodbudili vsaj nekaj ljudi, da se bodo tudi sami odločili za pošiljanje ročno narejenih voščilnic vaščanom. V nalogi pridobljene ugotovitve o pogostosti dopisovanja v današnjem času, ki se nam zdijo zaskrbljujoče, so nas spodbudile k novim načrtom. Mednje sodi sodelovanje (učencev) z Domom upokojencev Ptuj, lokalnimi obrtniki ter ostalimi šolami, da bi ustanovili Dan komuniciranja za vse generacije, kjer bi starejši učili mlajše pisanja s kaligrafsko pisavo na pisemske ovojnice, mladi pa bi lahko starostnike poučevali o komuniciranju prek spleta in jim pri tem pomagali ter mnogo več. Starejšim bi omogočili učenje rokovanja s sodobno tehnologijo in tako tudi

medgeneracijsko povezali skupnost. Pomemben poudarek smo namenili tudi vseživljenjskemu učenju. Želeli smo sporočiti, da se proces izobraževanja nikoli ne konča in da se lahko od prav vsakega nekaj naučimo. Želimo ustvariti vez, ki bo združevala različne generacije – generacijo naših babic in dedkov, ki so jo zaznamovale tradicionalne vrednote, generaciji naših staršev, X in Y, pri katerih se začne uporaba najprej stacionarnih in kasneje prenosnih računalnikov ter mobilnih telefonov in sta, za razliko od naših babic in dedkov, v mladosti vsaj nekaj časa sobivali z analogno tehnologijo, pa vse do nas, generacije Z, ki nam je bila tehnologija položena že v zibko. V enem dnevu želimo združiti mavrico izkušenj različnih generacij, da se bomo v prihodnje lažje razumeli in se bolj spoštovali.

4 RAZPRAVA

Vprašanja, ki so se nam porodila med raziskovanjem, smo navedle že v začetku raziskovalne naloge, tako tudi naše hipoteze:

H1: Starejši ljudje se prej odločijo za pisanje pisem kot za komuniciranje preko socialnih omrežij.

H2: Mladi se večinoma odločajo za komunikacijo preko elektronskih naprav.

H3: Starejše generacije ne uporabljajo družabnih omrežij zaradi slabega poznavanja le-teh.

H4: Starejši se zaradi odklonilnega odnosa do prehitrega razvoja tehnologije izogibajo spletnemu dopisovanju.

H5: Prejema voščilnic po pošti bodo veliko bolj veseli starejši kot mlajši.

H6: Večina ljudi bo podprla idejo o dnevu komunikacije in druženju različnih generacij.

H1

Prvo hipotezo zavržemo. Pisanje pisem kot vsakodnevni način komuniciranja skorajda ne obstaja več in je ohranjeno le kot tradicija, četudi nekateri pripadniki starejšega prebivalstva menijo, da so pisma bolj osebna in pristna. Trdijo, da je današnji način komuniciranja preko SMS-ov in telefonskih klicev svojcev zanje večinoma najbolj praktična možnost in se zato zanjo tudi odločajo v večjem številu. To smo dokazale z anketnim vprašanjem »Na kakšen način komunicirate z znanci?«, odgovori na katerega so prikazani na grafu 1 (str. 20), kjer prevladujeta raba klica (45 %) in SMS-a (33 %).

H2

Drugo hipotezo smo sprejele, saj elektronske naprave mlade spremljajo že od malih nog, v zadnjih dveh letih pa so postale obvezne tudi v okviru šolanja ter vsakodnevnih dejavnosti, iz česar sledi, da se za njih odločajo tudi zaradi poznavanja tehnologije. To smo dokazale z eksperimentom pošiljanja pisem ob božičnih praznikih, v katerem je na pismo z SMS-om odgovorilo 6 od 10 vključenih otrok, kar je potrdilo našo hipotezo.

H3

Čeprav je Ramovš (2016) mnenja, da starejše prebivalstvo ni dobro seznanjeno z uporabo IKT, smo tretjo hipotezo zavrgle, saj sta le dva anketiranca na naše vprašanje »Zakaj ste se odločili za ta način?« med ponujenimi odgovori izbrala odgovor, da naprav ne znata uporabljati, kar nas privede do tega, da hipoteza ne drži. To je prikazano na grafu 3 (str. 21).

H4

Tudi Jernejčič (2016) trdi, da v 21. stoletju prevladuje internetno dopisovanje, zato smo četrto hipotezo zavrgle. Graf 6 (Odgovori pripadnikov starejše in mlajše generacije na vprašanje št. 5) nam prikaže, da so se starejši v večini sprijaznili s potrebo po tehnologiji in izpostavili tudi praktičnost le-te, saj nam omogoči hitrejše komuniciranje. Nekateri anketiranci (pod 50 %) se s tem niso strinjali in so izrazili skrb zaradi zasvojenosti mladih ter skeptičnost glede razvoja tehnologije ipd. (prikazuje graf 5 – odgovori predstavnikov starejše generacije na vprašanje št. 4). Vendar je, če pogledamo rezultate, večina mnenja, da so se sprijaznili z uporabo tehnologije, iz česar sledi, da hipotezo zavračamo.

H5

Peto hipotezo smo sprejele, saj so se mladi v primerjavi s starejšim na eksperimentu z božičnimi voščilnicami odzvali skromneje, 2 od 10 anketiranih se nista odzvala, medtem ko se je 5 od 10 starejših pripadnikov odzvalo s pismom oz. voščilnico, trije so se odzvali v živo ter dva preko SMS-a. Vse to je razvidno na grafu št. 7 (Rezultati eksperimenta pošiljanja voščilnic, str. 24) in potrjuje našo zastavljeno hipotezo.

H6

Šesto hipotezo smo sprejele, saj smo bile deležne samih pozitivnih odzivov na našo idejo o pripravi dneva komunikacije. Obe občini, Destrnik in Trnovska vas, sta pozdravili našo idejo, prav tako so pripravljene sodelovati šole, s katerimi smo do sedaj vzpostavile stik, prav tako smo se že povezali s Perutnino Ptuj, ki nam ob vseh projektih, ki jih na ravni šole organiziramo, stoji ob strani in je pripravljena sodelovati. Do sedaj na svoj inovacijski predlog še nismo dobile negativnega odziva.

5 ZAKLJUČEK

Kot smo že v uvodu zapisale, smo se za to raziskovalno nalogo odločile učenke 9. razreda OŠ Destrnik-Trnovska vas, Lucija, Manja in Žana. V področje raziskovanja smo zajadrale prvič in moramo priznati, da je bil precej velik zalogaj, ki nas je zagotovo pripravil na nove izzive, ki nas čakajo v srednji šoli. Ob še vedno prisotnem koronavirusu smo se zavedale, da bo priprava naloge težja in bo zahtevala od vseh vključenih veliko več potrpljenja zaradi vseh omejitev, ki smo jih upoštevale.

Za to temo smo se odločile, ker so nas navdihnili pisma in listine v arhivu družine Cajnko, ki so bila tudi razlog za izbiro predmetnega področja zgodovine oziroma umetnostne zgodovine. Prav tako smo vedele, da bo naša učiteljica zgodovine, profesorica Katja Gajzer, mentorica, kateri bomo lahko zaupale vse naše ideje in dobile podporo, ki jo potrebujemo pri raziskovanju obravnavane teme. Posvetovale smo se tudi s somentorico, profesorico Urško Jaroš in bile tudi pri njej deležne velike podpore. Naše delo se je začelo z »možgansko nevihto«, po kateri je nastal naslov naloge »S časovnim strojem do goloba pismonoše«. Bližal se je božič, zato smo praznični čas izkoristile za raziskovanje in se odločile izpeljati eksperiment, v okviru katerega smo svojim družinam in sošolcem poslale praznične voščilnice. Tako smo pridobile podatke za svojo nalogo in vzpostavile prijetno vzdušje ter dobro voljo med ljudmi. Med raziskovanjem smo našo temo razvile do inovacijskega predloga, zaradi česar smo spremenile predmetno področje in nalogo prijavile kot aplikativni inovacijski predlog oz. projekt.

V raziskovalni nalogi imamo obširen teoretični del, v katerem smo temo raziskovanja predstavile iz več zornih kotov. Zajele smo vse vrste komuniciranja, kako se le-to po svetu razlikuje, začetek pošte in njen vpliv na ljudi, poglobile smo se v zgodovino Slovencev, saj smo želele svojemu narodu nameniti posebno mesto v nalogi, nadaljevale smo po časovnem traku in se znašle v sedanjosti ter tudi to postavile pod raziskovalno lupo.

V empiričnem delu smo uporabile ankete, eksperimente ter intervjuje (z družino Cajnko o listinah in njihovem pomenu), za sodelovanje pa smo prosile ostale družinske člane ter sošolce, ki so rade volje pomagali in bili veseli sodelovanja v našem projektu. Z nalogo smo poskušale predstaviti mnenja starejše generacije, z veseljem pa smo prisluhnile tudi svojim sovrstnikom ter mlajšim učencem, ki so prihodnost tega sveta in nosilci komunikacije v prihodnosti ter ohranjanja tradicije dopisovanja.

Poslužile smo se različnih raziskovalnih metod. S pomočjo induktivne metode smo lahko naše hipoteze lažje zavrgle ali sprejele. Način raziskav med družboslovnimi in naravoslovnimi področij se zelo razlikuje, zato smo pazile na izbiro pravih metod in poteka dela že takoj na začetku, v prid jasnosti in suverenosti raziskovalne naloge, kasneje tudi inovacijskega projekta.

Zavrgle smo tri zastavljene hipoteze ter tri tudi sprejele. Nad pridobljenimi podatki smo bile nekoliko presenečene, saj nismo pričakovale, da bo starejša generacija tako naklonjena napredni tehnologiji. Seveda se v tej starostni skupini najdejo izjeme, ki tehnologijo zavračajo in niso veščici niti uporabe navadnega telefona. Iz pridobljenih podatkov lahko sklepamo, da starejša populacija razvoj sprejema, uporablja tehnologijo v splošni rabi in na dopisovanje gleda kot na način komuniciranja iz preteklosti, na katerega imajo še vedno lepe spomine in si ga želijo ohraniti za prihodnje generacije.

Želele smo ustvariti nekaj koristnega in uporabnega za današnjo družbo ter ljudi okoli nas, zato je bila ideja za ustvarjanje inovacijskega projekta motivacija, da to tudi uresničimo. Vsaka ideja oz. predlog nas je popeljal bližje k zastavljenim ciljem, ki si jih želimo doseči.

6 VIRI IN LITERATURA

- How did people communicate before the internet? (20. oktober 2016). Pridobljeno s svetovnega spleta 15. 1. 2022, <https://blog.eero.com/how-did-people-communicate-before-the-internet/>
- The Most Important Letter in History (26. februar, 2020). Na Selectbase. Pridobljeno s svetovnega spleta 24. 1. 2022, <https://www.selectbase.co.uk/2020/02/the-most-important-letter-in-history/>
- Vojni dopisnik: Slovenski vojni dopisnik (16. januar, 2017). Na Wikipedija, prosta enciklopedija. Pridobljeno s svetovnega spleta 4. 2. 2022, https://sl.wikipedia.org/wiki/Vojni_dopisnik
- Bartol, J., Brcar, R., Breznikar, S., Jurglič, K., Kopar, M., Mejaš, P., Škrjanec, A., Zaplatar, N. in Žibert, M. (2006). Ko v Šentrupertu še ni bilo mobilcelov. Šentrupert. Pridobljeno s svetovnega spleta 18. 1. 2022, <https://www.sistory.si/publikacije/prenos/?urn=SISTORY:ID:1016>
- Besedno komuniciranje (2008). Na Poslovni-bazar.si. Pridobljeno s svetovnega spleta 14. 1. 2022, <http://www.poslovni-bazar.si/?mod=articles&article=583>
- Bevc, M., Erker, N., Furman, J., Gorenjak, M., Gorinšek, V., Hatunšek, M., Jug, A., Klančnik, M., Lečnik, K., Marinšek, L., Martinčič, E., Napotnik, P., Plešnik, B., Podpečan L., Ratej, K. in Trdin, D. (2007). Z lepimi pozdravi skozi čas. Slovenske Konjice. Pridobljeno s svetovnega spleta 3. 2. 2022, [file:///C:/Users/marij/Downloads/Ob%20Dravinji%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/marij/Downloads/Ob%20Dravinji%20(3).pdf)
- Bubola, L. (b.d.). Komunikacija skozi čas. Kranj. Pridobljeno s svetovnega spleta 16. 1. 2022, <https://sites.google.com/site/komunikacijaskozicas/nekaj-o-meni>
- Casales, J. C. (1989). Psicología Social. Contribución a su estudio (Socialna psihologija: prispevek k njenemu preučevanju). Havana. Pridobljeno s svetovnega spleta 14. 1. 2022, http://www.robertexto.com/archivo3/comu_vida_coti.htm
- Črešnik, V., Jankovič, M., Janša, J., Jelovčan, J., Leben, S., Lotrič, T., Vidmar, K., Zamuda, K., Žagar, T. in Žist, M. (b.d.). I-učbenik za slovenščino v 9. razredu osnovne šole: Dopisovanje, str. 121-124. Pridobljeno s svetovnega spleta 20. 1. 2022, <https://eucbeniki.sio.si/slo1/2344/index3.html>
- Ekipe kulturnega društva Josipine Turnograjske (11. februar 2018). Dopisovanje mladih iz Slovenije in Sahare. Na Kulturno društvo Josipine Turnograjske. Pridobljeno s svetovnega spleta 2. 2. 2022, <https://www.kdjt.si/novice/dopisovanje-mladih-iz-slovenije-in-sahare>
- Ekipe Leemeta (2020). Pismenost Slovencev. Na Leemeta.si. Pridobljeno s svetovnega spleta 20. 1. 2022, <https://www.leemeta.si/blog/v-srediscu/pismenost-slovencev>
- Ekipe Leemeta (2021). Sleng slovenske mladine. Na Leemeta.si. Pridobljeno s svetovnega spleta 14. 1. 2022, <https://www.leemeta.si/blog/v-srediscu/sleng-slovenske-mladine>
- Fras, B., Kotnik, M., Lukner, L., Ostreuh in S., Salamon, L. (2010). Naš glas - jubilejna številka 10. let. Na Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor. Pridobljeno s svetovnega spleta 13. 2. 2022, <https://infoslo.si/content/uploads/2017/11/jubilejnastevilka-NAS-GLAS-2010.pdf>
- Hladnik, M. (2007). Biti pismen danes, str. 108-109. Pridobljeno s svetovnega spleta 20. 1. 2022, <http://slovlit.ff.uni-lj.si/slovjez/mh/pismenost.html>
- Jernejčič, A. (2016). Položaj lokalnih dopisnikov v slovenskih medijih. Ljubljana. Pridobljeno s svetovnega spleta 24. 1. 2022, <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/jernejcic-andreja.pdf>
- Kakovič, P. (2017). Opredelevitev in pomen komuniciranja, str. 3. Ilirska Bistrica. Pridobljeno s svetovnega spleta 14. 1. 2022, https://bistra.si/images/raziskovalne_naloge/Priročnik_z_navodili_za_izdelavo_raziskovalne_naloge.pdf
- Kerbo, H. (1976). "Marxist and Functionalist Theories in the Study of Stratification": A Comment, str. 191. Pridobljeno s svetovnega spleta 15. 1. 2022. doi: 10.1093/sf/55.1.191

- Old Person Using Computer Cartoon Illustrations & Vectors. Pridobljeno s svetovnega spleta 8.3.2022, <https://www.dreamstime.com/illustration/old-person-using-computer-cartoon.html>
- King, E. (24. maj 2019). Morse code has an amazing 175-year history, and is still used in the digital age. Na The World Economic Forum. Pridobljeno s svetovnega spleta 18. 1. 2022, <https://www.weforum.org/agenda/2019/05/simply-elegant-morse-code-marks-175-years-and-counting/>
- Klappenbach, A. (2022). The 12 most spoken languages in the world. Pridobljeno s svetovnega spleta 14. 1. 2022, <https://blog.busuu.com/most-spoken-languages-in-the-world/>
- Kobal, S. (2019). Življenje vojakov in civilistov v času soške fronte na slovenskem, str. 39. Ljubljana. Pridobljeno s svetovnega spleta 3. 2. 2022, <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=122516&lang=slv>
- Kozjek, A. (2016). Kabinet čudes: Pošiljam vam lepe pozdrave! STOP. Na Delo.si. Pridobljeno s svetovnega spleta 16. 1. 2022, <https://old.delo.si/znanje/izobrazevanje/kabinet-cudes-posiljam-vam-lepe-pozdrave-stop.html>
- Krmelj, V., Lazarini, F., Svoljšak P. in Vodopivec, B. (2020). Vojna in moč podobe – vizualna propaganda in cenzura na slovenskem v času prve svetovne vojne, str. 4-25. Ljubljana. Pridobljeno s svetovnega spleta 4. 2. 2022, https://uifs.zrc-sazu.si/sites/default/files/cenzura_propaganda_slov.pdf
- Merriam-Webster's collegiate dictionary (17. januar 2022). Telegraphy Definition & Meaning. Pridobljeno s svetovnega spleta 16. 1. 2022, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/telegraphy>
- Montoya, S. (2018). Defining literacy, str. 2-4. Pridobljeno s svetovnega spleta 28. 2. 2022, https://gaml.uis.unesco.org/wp-content/uploads/sites/2/2018/12/4.6.1_07_4.6-defining-literacy.pdf
- Paladin, M. (2011). *Neverbalna komunikacija: dopolniti besede in biti prepričljiv*. Nova Gorica: Založba Educa
- Piščanec, K. (2021). 8 september Mednarodni dan pismenosti. Na OŠ Toneta Čufarja Jesenice.
- Platt, R. (2005). *Komunikacija: od hieroglifov do hiperpovezav*. Murska Sobota: Pomurska založba. Pridobljeno s svetovnega spleta 18. 1. 2022, <http://www.tonecufar.si/8-september-mednarodni-dan-pismenosti/>
- P. V. (8. september 2013). 8. september, dan pismenosti. Na Infodrom.si. Pridobljeno s svetovnega spleta 20. 1. 2022, <https://otroski.rtvsllo.si/infodrom/prispevek/1563>
- Ramovš, J. (2018). Gerontološko in medgeneracijsko izrazje, str. 57-60. Inštitut Antona Trstenjaka. Pridobljeno s svetovnega spleta 13. 2. 2022, <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/izdelki/144.pdf>
- Ratej, M. (2014). Že med prvo svetovno vojno smrt milijonov ni bila zgolj statistika. Na Delo.si. Pridobljeno s svetovnega spleta 4. 2. 2022, <https://old.delo.si/zgodbe/sobotnapriloga/ze-med-prvo-svetovno-vojno-smrt-milijonov-ni-bila-zgolj-statistika.html>
- Štepec, M. (2018). Razglednice vojska v slikah. Na Muzej novejšje zgodovine Slovenije. Pridobljeno s svetovnega spleta 3. 2. 2022, <https://fototekamnzs.wordpress.com/2018/07/02/razglednice-vojska-v-slikah/>
- Tomažič, A. (2015). Izpod peresa pod perut. Na Delo.si. Pridobljeno s svetovnega spleta 18. 1. 2022, <https://pogledi.delo.si/druzba/izpod-peresa-pod-perut>
- Trošt, N. (2010). Pisava skozi zgodovino. Radovljica. Pridobljeno s svetovnega spleta 15. 1. 2022, <https://lu-jesenice.net/wp-content/uploads/2012/11/PISAVA-SKOZI-%C4%8CAS-GRADIVO-TV%C5%BDU-BENEDIK.pdf>
- Ucman, I. (2003). Koncepti in veščine komunikacije. Novo Mesto. Pridobljeno s svetovnega spleta 14. 1. 2022, <https://www.leila.si/dokumenti/kom.pdf>
- Ule, M. (2011). *Psihologija komuniciranja in medosebnih odnosov*. Ljubljana: Založba FDV
- Univerzitetna knjižnica Maribor (29. junij 2015). Slovenske razglednice iz časa prve svetovne vojne. Na Kamra.si. Pridobljeno s svetovnega spleta 3. 2. 2022, <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/slovenske-razglednice-iz-casa-prve-svetovne-vojne/>
- Vajda, P. (2003). Komuniciranje za družbene spremembe v nerazvitih državah, str. 25. Ljubljana. Pridobljeno s svetovnega spleta 15. 1. 2022, <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Vajda-Petra.PDF>

7 PRILOGE

7.1 PRILOGA A: PRIMER VOŠČILNICE, POSLANE ZA EKSPERIMENT

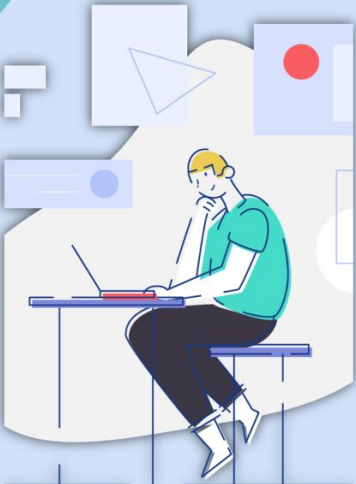
Slika 17: Eksperiment z voščilnicami (december 2021, Destrnik)

7.2 PRILOGA B: PLAKAT ZA OGLAŠEVANJE PROJEKTA DNEVA KOMUNICIRANJA Z NASLOVOM »S ČRNILOM V SOCIALNA OMREŽJA«

Slika 18 Plakat, narejen z aplikacijo Canva

7.3 PRILOGA C: ZLOŽENKA S PREDSTAVITVIJO DNEVA KOMUNICIRANJA

PROJEKT
S ČRNILOM V
SOCIALNA OMREŽJA

INSTAGRAM
s_crnilom_v_socialna_omrezja

NAŠA SPLETNA STRAN
<https://dankomunikacije.splet.arnes.si/2022/04/02/3/>

KAJ PONUJAMO?

- delavnico kaligrafije
- delavnico pisanja pisem
- delavnico s Tik Tok aplikacijo
- delavnico rokovanja s spletnimi omrežji
- predavanje glede pasti sodobne tehnologije
- delavnico komunikacije z gibanjem
- učenje znakovnega jezika

Se vidimo!

Slika 19 Zloženska, narejena z aplikacijo Canva